КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Архітектурний
(факультет)
Дизайну
(назва випускової кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

на тему:
«Особливості дизайну інтер'єрів центру розвитку дітей з особливими потребами»

Кравченко Ольга Олександрівна
(прізвище, ім'я та по батькові здобувача повністю)

Київ 2025 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Архітектурний
(факультет)
Дизайну
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Юлія ТРЕТЯК
„___” _____2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

«Особливості дизайну інтер’єрів центру розвитку дітей з особливими потребами»

(назва)

Здобувач
Кравченко Ольга Олександрівна
(прізвище, ім’я та по батькові повністю)
Дизайн
(спеціальність)
Середовищний і промисловий дизайн
(освітня програма)
Група ___ДНм-24_____

Керівник Хараборська Юлія Олександрівна
(прізвище та ініціали)
Кандидат архітектури, доцент
(вчене звання, науковий ступінь)
Рецензент_____
(прізвище та ініціали)
_____
(вчене звання, науковий ступінь)

Я як здобувач вищої освіти КНУБА розумію і підтримую політику закладу з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Ідентичність підтверджую

Київ 2025 р.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет: __архітектурний_____
Випускова кафедра:____Дизайну_____
Ступінь вищої освіти: магістр
Спеціальність:_____022 «Дизайн»_____
Освітня програма:_____Середовищний і промисловий дизайн_____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Юлія ТРЕТЯК
„___” _____2025 року

З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

_____
_____Кравченко Ольга Олександрівна_____
(прізвище, ім’я та по батькові здобувача)

1. Тема роботи: «Особливості дизайну інтер’єрів центру розвитку дітей з особливими потребами»

_____
затверджена наказом ректора КНУБА № 1880/19/25 від «10»11 2025 року
2. Керівник роботи
Хараборська Юлія Олександрівна, кандидат архітектури, доцент

_____
(прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
3. Термін подання здобувачем роботи до захисту_____
4. Зміст пояснювальної записки за розділами:
Р. 1. Аналіз стану наукової досліджуваності проєктування центрів розвитку дітей з особливими потребами.
Р. 2. Аналіз існуючих проєктів центрів розвитку дітей та проєктів близьких за своїми харатеристиками, аналіз нормативної бази.
Р. 3. Аналіз ключових аспектів, що визначають особливості формування предметно-просторового середовища інтер'єрів дитячих центрів.
Р. 4. Засоби і прийоми проєктування інтер'єрів центрів розвитку дітей з особливими потребами.
Р. 5. Розробка елементу умеблювання в інтер'єрі дитячого центру.
5. Графічний матеріал за розділами:
Р. 1. Матеріали теоретичної наукової роботи до розділу 1.
Р. 2. Матеріали теоретичної наукової роботи до розділу 2.
Р. 3. Матеріали теоретичної наукової роботи до розділу 3.
Р. 4. Вихідні дані, планування та візуалізації власної розробки проєкту.

Р. 5. Креслення та візуалізації власної розробки умеблювання.

6. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірив	
		Дата	Підпис
Розділ 1.	Хараборська Ю. О.		
Розділ 2.	Хараборська Ю. О.		
Розділ 3.	Хараборська Ю. О.		
Розділ 4.	Хараборська Ю. О.		
Розділ 5	Хараборська Ю. О.		

7. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	03.10.2025
Розділ 2.	17.10.2025
Розділ 3.	31.10.2025
Розділ 4.	21.11.2025
Розділ 5.	05.12.2025
Направлення роботи на перевірку на плагіат	10-11.12.2025
Остаточне оформлення роботи	20.12.2025
Попередній захист роботи на кафедрі (допуск)	17.12.2025
Захист роботи перед ЕК	23-24.12.2025

9. Дата видачі завдання _____01.09.2025_____

Керівник _____ Хараборська Ю. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Здобувач _____ Кравченко О. О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....7

РОЗДІЛ І. АНАЛІЗ СТАНУ НАУКОВОЇ ДОСЛІДЖУВАНОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....10

1.1. Закордонний досвід законодавчих положень по реалізації інклюзивної освіти.....10

1.2. Вітчизняний досвід реалізації інклюзивної освіти.....18

1.3. Засоби досягнення створення інклюзивного середовища.....23

Висновки до І розділу.....26

РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПРОЄКТІВ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ТА ПРОЄКТІВ БЛИЗЬКИХ ЗА СВОЇМИ ХАРАТЕРИСТИКАМИ, АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ.....28

2.1. Аналіз зарубіжних аналогів.....28

2.2. Розвиток вітчизняних закладів.....35

2.3. Дослідження існуючої нормативної бази проєктування та оздоблення приміщень центрів розвитку дітей з особливими потребами.....41

Висновки до ІІ розділу.....47

РОЗДІЛ ІІІ. АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ АСПЕКТІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ІНТЕР'ЄРІВ ДИТЯЧИХ ЦЕНТРІВ.....49

3.1. Вимоги до проєктування центрів розвитку дітей з особливими потребами.....49

3.2. Вплив кольорового оформлення у забезпеченні комфорту відвідувачів центрів розвитку дітей з особливими потребами.....52

3.3. Основні особливості організації розвиваючого середовища в дитячих центрах.....56

Висновки до ІІІ розділу.....60
РОЗДІЛ IV. ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....62
4.1. Вихідні дані та завдання на проєктування.....62
4.2. Об'ємно-просторове рішення інтер'єрів дитячого центру.....64
4.3. Композиційне рішення інтер'єрів дитячого центру.....66
Висновки до IV розділу.....71
РОЗДІЛ V. РОЗРОБКА ЕЛЕМЕНТУ УМЕБЛЮВАННЯ В ІНТЕР'ЄРІ ДИТЯЧОГО ЦЕНТРУ.....74
5.1. Дослідження та аналіз прототипів.....74
5.2. Функціонально-конструктивні рішення та матеріали.....79
Висновки до V розділу.....82
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....86
ДОДАТКИ.....92

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний світ все більше усвідомлює важливість створення умов для повноцінного життя та розвитку кожної особистості, незалежно від її фізичних, психологічних чи інтелектуальних особливостей. Інклюзія стає ключовою директивою в освітньому, соціальному та культурному просторах. В контексті таких глобальних змін центр розвитку дітей з особливими потребами виступає як важливий інструмент інтеграції та підтримки дітей, які потребують індивідуального підходу. Такі заклади не тільки забезпечують максимальний доступ для всіх користувачів, але й підвищують рівень свідомості та толерантності у суспільстві. Тому проєктування закладів громадського типу на засадах інклюзивності має велике значення і повинно активно розроблятися та підтримуватися.

В наш час дуже важливим обов’язком є включення людей з інвалідністю в активне соціальне життя. Розвиток інклюзивної інфраструктури все більше і більше набирає обертів по всьому світу. Основне завдання полягає в тому що б люди з будь якими вадами могли почувати себе комфортно будь де: на вулиці, в магазині, в кінотеатрі, в ресторані тощо.

Дизайн інтер'єру дитячих центрів відіграє ключову роль, адже саме він може створити оптимальне середовище для розвитку, навчання та комфорту дітей, враховуючи їх персональні потреби. Правильно спроєктований простір може сприяти підвищенню ефективності роботи педагогів, психологів та інших спеціалістів, які працюють в даних установах.

Мета дослідження полягає у розробці практичних пропозицій та концептуальних рекомендацій щодо дизайну інтер'єру дитячого центру з урахуванням особливостей потреб та комфорту дітей з особливими потребами, а також ефективності роботи спеціалістів.

Завдання дослідження:

- вивчити теоретичні аспекти інклюзії та її вплив на формування дизайну інтер'єру;

- проаналізувати існуючі дитячі центри з точки зору їхньої ефективності дизайну інтер'єру та доступності;

- визначити ключові принципи та елементи, які повинні бути враховані при проєктуванні таких просторів;

- розробити концептуальний проект дизайну інтер'єру центру розвку дітей з особливими потребами;

- пропонувати конкретні дизайнерські рішення для різних зон дитячого центру.

Дипломна робота спрямована на те, щоб не просто створити естетичний простір, а розробити такий дизайн, який буде відповідати конкретним потребам дітей, які будуть його відвідувати, та забезпечувати оптимальне середовище для їх розвитку та соціалізації.

Об'єктом дослідження є інтер'єр дитячого центру розвитку дітей з особливими потребами.

Предметом дослідження є особливості дизайну інклюзивного інтер'єру для центрів, які надають послуги дітям з особливими потребами.

Наукова новизна роботи полягає в розробці підходу до проєктування інтер'єрних рішень для дітей з різними особливостями розвитку, що поєднує функціональні та естетичні вимоги. Запропоновано інтеграцію принципів інклюзивного дизайну з врахуванням індивідуальних потреб користувачів, що сприяє створенню комфортного, безпечного та адаптивного середовища для їх навчання та соціалізації.

Апробація результатів дослідження:

1. Кравченко О.О., Хараборська Ю.О. Представлено дослідження, присвячене застосуванню екологічно безпечних матеріалів та принципів озеленення в сучасних інтер’єрах житлового типу. Матеріали були опубліковані у збірнику тез Міжнародного науково-технічного форуму «Архітектура, дизайн та будівництво: інноваційні технології», який відбувся 15–16 листопада 2023 року в м. Києві. Видавництво Ліра-К, 2023. С. 377-378. URL: https://drive.google.com/file/d/1MtRBPiOTuPp1zPEUphMqLQ-VLfIydXwU/view (Науковий керівник – к.арх., доцент Хараборська Ю.О.)(додаток 1)

2. Кравченко О.О., Хараборська Ю.О. Особливості проєктування інтер'єрів для дітей з особливими потребами. Тези були представлені в межах

Міжнародного науково-технічного форуму «Архітектура, будівництво, дизайн: технологія, енергетика, менеджмент», що відбувся 16–17 жовтня 2024 року в Києві. Видавництво Ліра-К, 2024. С.376-377. URL:https://drive.google.com/file/d/1TpA1Hh7c71ChP79W55YV0wPz_pUvVnWz/view (Науковий керівник – к.арх., доцент Хараборська Ю.О.) (додаток 2)

РОЗДІЛ І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

1.1 Закордонний досвід законодавчих положень по реалізації інклюзивної освіти

Інклюзивна освіта сьогодні посідає центральне місце як у вітчизняних, так і в міжнародних освітніх стратегіях. У багатьох країнах було впроваджено програми, покликані гарантувати рівні можливості для здобуття освіти кожній дитині — незалежно від її індивідуальних потреб чи фізичних обмежень. Водночас сама концепція дитячих центрів зазнає поступових змін, адже суспільне бачення осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з інвалідністю, стає дедалі більш усвідомленим і відкритим. Такі люди розглядаються не як об'єкти допомоги, а як повноцінні учасники суспільного життя, здатні реалізувати власний потенціал за наявності належної підтримки. Саме створення й забезпечення цієї підтримки є основною метою діяльності подібних центрів.

На початковому етапі своєї діяльності більшість центрів розвитку дітей фокусувалися переважно на лікуванні та реабілітації, зокрема на діагностиці причин інвалідності, мінімізації її наслідків та подоланні їх у майбутньому. Однак на сьогодні стало очевидним, що успішна інтеграція осіб з особливими потребами в суспільство можлива лише за умови, що зусилля спрямовані не лише на підготовку таких осіб до життя в соціумі, але й на адаптацію самого суспільства. Це включає зміну його ставлення до людей з інвалідністю та відповідні суспільні перетворення [1].

В 1970-х роках у більшості розвинених країн Західної Європи розпочалася активна реформа системи спеціальної освіти, спрямована на подолання ізоляції дітей з особливими освітніми потребами. Традиційна модель навчання у спеціалізованих закладах поступово змінилася на інтегровану, а згодом — на інклюзивну, що дало змогу залучати таких учнів до

загальноосвітнього простору. Такий підхід базується на принципі рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, незалежно від фізичних, інтелектуальних чи соціальних відмінностей, і розглядає різноманітність не як перешкоду, а як природну частину освітнього процесу (Рис. 1.1).

Рис. 1.1 Реформа системи спеціальної освіти, (власна розробка)

- Італія.

Італія є одним із піонерів у розвитку інклюзивної освіти в Європі, адже саме вона однією з перших визнала переваги навчання дітей з інвалідністю у звичайних освітніх закладах. Під впливом суспільних змін і громадського тиску вже у 1971 році країна ухвалила прогресивний закон, який заклав правові основи інклюзивної системи. Документ надав батькам право самостійно обирати тип навчального закладу для своєї дитини, визначив правовий статус загальноосвітніх шкіл, що приймають учнів з особливими освітніми потребами, та встановив механізми державної підтримки для дітей з психофізичними порушеннями. Цей крок став фундаментом для формування сучасної італійської моделі освіти, у якій інклюзія розглядається не як виняток, а як невід'ємний елемент освітнього процесу.

У 1977 році було ухвалено доповнення до «Закону про освіту», які регламентували умови навчання дітей з особливими потребами. Згідно з новими освітніми нормами, кожна дитина має право навчатися у найближчій до місця проживання школі, разом із ровесниками без поділу за рівнем розвитку чи фізичними можливостями. Для забезпечення комфортного освітнього

середовища встановлено обмеження кількості учнів у класі — не більше двадцяти, з яких лише двоє можуть мати особливі освітні потреби. Спеціальні класи в загальноосвітніх школах були повністю ліквідовані, адже метою стало створення єдиного навчального простору для всіх дітей. Учні з порушеннями розвитку отримують підтримку від кваліфікованих педагогів, асистентів та спеціалістів суміжних галузей, які розробляють та реалізують індивідуальні освітні програми. У таких класах співпраця вчителя з фахівцем із корекційної педагогіки є обов'язковою умовою, що забезпечує узгодженість дій і максимальну ефективність навчального процесу.

У переглянутому «Законі про освіту» 1992 року, в розділі присвяченому дітям з особливими потребами, акцентується увага на співпраці шкіл з різними установами для надання всебічної підтримки учням. Наголошується, що медичні, соціальні та навчальні установи повинні працювати в узгодженому режимі та підтримувати тісні контакти. Важливою складовою інклюзивного процесу визначено активну участь батьків — їх залучають до створення індивідуальних програм навчання, спільного оцінювання успіхів дитини.

Сьогодні в Італії понад 90% дітей з порушеннями психофізичного розвитку навчаються у звичайних школах, що свідчить про успішне впровадження принципів інклюзивної освіти. Для ефективного функціонування цієї системи при освітніх департаментах, на місцевому рівні створено спеціальні консультативні служби. До їхнього складу входять представники різних сфер — педагоги, психологи, соціальні працівники, адміністрація навчальних закладів, фахівці органів управління освітою, а також активісти громадських організацій. У разі потреби до роботи залучаються спеціалісти медичних установ. Такий міждисциплінарний підхід дає змогу комплексно оцінювати потреби кожної дитини та забезпечувати їй індивідуальну підтримку.

- Бельгія.

Бельгія має унікальний досвід організації навчання дітей з особливими потребами. Основою правового регулювання освіти для осіб з обмеженими можливостями здоров'я в країні слугує «Закон про спеціальну освіту»,

прийнятий у 1970 році, до якого пізніше були внесені значні зміни Декретом уряду від 28 липня 1978 року. Закон формує базові принципи доступу до освіти дітям з інвалідністю, враховуючи загальну реформу освітньої системи та надаючи батькам право самостійно обирати навчальний заклад для своєї дитини.

Як зазначають бельгійські дослідники у сфері спеціальної освіти W. Weiss та W. Werdajk, розвиток освітніх шляхів для дітей з особливими потребами у країні відбувався поступово протягом багатьох років. Ще у 1960 році «Законом про освіту» передбачалося створення психолого-медико-соціальних служб, які мали допомагати у визначенні найбільш відповідного освітнього маршруту для таких дітей. Саме ці служби беруть на себе відповідальність за визначення подальшого навчання дитини у спеціалізованих закладах, де наразі навчається приблизно 4 % школярів.

Бельгія у своєму законодавстві щодо спеціальної освіти закріпила принципи інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у загальні навчальні процеси, сприяючи поєднанню спеціальної та звичайної шкільної системи. У рамках закону передбачено запровадження експериментальних моделей спільного навчання, коли діти з порушеннями здобувають освіту поруч із здоровими однолітками. Крім цього, документ гарантує безкоштовне і обов’язкове навчання дітей із психофізичними порушеннями у віці від 6 до 18 років, із можливістю продовження терміну за певних обставин. Також закон зобов’язує забезпечити наявність усіх типів спеціальних закладів у кожному регіоні країни та їх легку доступність для сімей, що потребують таких послуг.

Щоб забезпечити інтеграцію дитини з порушеннями розвитку у загальний навчальний процес, усі учасники освітньої спільноти укладають спільну угоду та створюють індивідуальний навчальний план. Індивідуальний навчальний план включає всебічний опис особливостей дитини та її конкретних потреб, а також уточнює види підтримки, необхідні для ефективного навчання, і визначає осіб, відповідальних за їх надання.

- Австрія.

Досвід Австрії у галузі спеціальної освіти є предметом значного інтересу. В країні діяла цілісна система спеціальної освіти, яка включала різноманітні заклади для дітей з різними видами порушень розвитку — сенсорними, моторними, інтелектуальними, емоційно-вольовими та комплексними. Такі установи були спрямовані на створення умов для адаптованого навчання й соціалізації кожної дитини відповідно до її можливостей.

Як зазначає австрійський дослідник Г. Волкер, у період між кінцем 1940-х та початком 1980-х років, модель спеціальної освіти поступово втрачала інтеграційний характер і дедалі більше орієнтувалася на розмежування учнів за типом порушень. Це призвело до зростання ступеня ізоляції дітей із особливими освітніми потребами, коли навчальні заклади почали функціонувати як окремі, замкнені структури, що віддаляло їх від загальної системи освіти. У 1980-х роках в Австрії почали формуватися неурядові організації, які об'єднували батьків дітей з особливими потребами, педагогів та фахівців з різних медичних і освітніх установ. Ці організації дотримувалися принципів рівноправності в освітній сфері. Спершу процес створення таких закладів відбувався без єдиного державного керівництва — окремі ініціативи виникали самостійно в різних провінціях країни. Однак у 1983 році ці освітні осередки об’єднали свої зусилля, сформувавши спільну організацію, яка звернулася до Міністерства освіти з пропозицією започаткувати експериментальну програму інтеграції дітей із психофізичними порушеннями у структуру загальноосвітніх шкіл.

Чотири моделі інтегрованого навчання:

1. *Інтегровані класи.* Навчальний процес був організований у групі з двадцяти школярів, серед яких четверо мали індивідуальні освітні потреби. Для забезпечення ефективності навчання в класі працювали два викладачі — один із них спеціалізувався на роботі з дітьми, які потребують корекційної підтримки. Для таких учнів укладалися персоналізовані програми, що враховували їхні психофізичні особливості та передбачали постійну допомогу психолога й педагога у процесі засвоєння навчального матеріалу.

2. *Класи взаємодії***.** Діти зі спеціальних навчальних закладів разом із учнями звичайних шкіл залучаються до спільних ініціатив — спортивних подій, культурно-мистецьких програм та творчих проєктів, що сприяє формуванню соціальної компетентності й розвитку взаєморозуміння між ними. Позашкільна взаємодія створює умови для виникнення дружніх контактів між дітьми з різними потребами, тоді як під час навчального процесу вони займаються окремо. Така організація дозволяє одночасно забезпечити індивідуальний підхід до освітніх потреб кожного учня та поступово інтегрувати їх у ширше соціальне середовище.

3. *Малокомплектні класи***.** У межах загальноосвітніх шкіл створювалися спеціальні класи, чисельність яких коливалася від шести до одинадцяти учнів. До таких груп зазвичай зараховували дітей, у яких спостерігалися труднощі в розвитку пізнавальних процесів. Навчання для цієї категорії школярів здійснювалося за програмою початкової освіти, розрахованої на чотири роки, проте тривалість її реалізації збільшували до шести років. Подовження терміну навчання давало змогу застосовувати індивідуалізовані методи викладання, адаптувати зміст навчального матеріалу до реальних можливостей дітей і забезпечити додатковий час для формування базових умінь у сприятливому середовищі.

4. *Звичайні класи.* У межах таких класів учні з особливими освітніми потребами, а також їхні батьки й учителі отримують комплексну підтримку від фахівців-консультантів, які мають спеціальну підготовку у сфері педагогіки. Завдання цих консультантів полягає в наданні професійних порад щодо вибору ефективних методів навчання, адаптації навчальних програм і створення сприятливого освітнього середовища. Окрім цього, вони сприяють розв’язанню соціальних та емоційних труднощів, які можуть виникати в дітей у процесі навчання й спілкування з однолітками.

У 1991 році в Австрії було проведено дослідження чотирьох різних експериментальних моделей інтегрованого навчання, організоване Центром експериментальної освіти та шкільного розвитку. Результати показали, що найбільшу ефективність демонструє підхід із інтегрованими класами, оскільки

він значно підвищує рівень соціальної взаємодії та сприяє кращим навчальним результатам учнів із особливими освітніми потребами у стандартному шкільному середовищі.

- Швеція

Швеція виступає прикладом держави, яка ефективно реалізує інклюзивну освіту для дітей із психофізичними особливостями. У країні з демократичною системою правління та дотриманням усіх міжнародних зобов'язань щодо освіти осіб з інвалідністю, Міністерство освіти у 1980 році впровадило офіційний документ — «Навчальний план». Він визначав ключові напрямки розвитку освіти, заклавши основу для створення умов, у яких усі діти, незалежно від особливостей розвитку, могли отримувати якісну і рівноправну освіту.

У Швеції учні з психофізичними порушеннями отримали право навчатися у звичайних школах за місцем проживання, для чого було організовано необхідні умови підтримки. Від 1986 року спеціалізовані навчальні заклади для дітей із вадами зору були ліквідовані, а їхні вихованці переведені до загальноосвітніх шкіл. При цьому учні продовжують отримувати професійну допомогу через Національний медичний центр, що забезпечує їм рівні можливості у здобутті освіти та сприяє їхній повноцінній інтеграції в соціум.

У 1989 році в Австрії набув чинності «Закон про середню освіту», який проголосив інклюзивну форму навчання пріоритетним підходом для учнів із обмеженими можливостями. Одночасно держава виділила додаткові кошти на загальноосвітні школи, щоб створити для таких дітей необхідні умови і ресурси. Новий освітній стандарт, затверджений у цей період, визначав обов'язкові навчальні результати для випускників п'ятого та дев'ятого класів і надавав педагогам можливість працювати за індивідуальними планами, адаптованими до рівня розвитку, здібностей та потреб кожного учня.

З 1995 року в країні існують чотири типи спеціальних шкіл: для дітей із серйозними порушеннями розумового розвитку, для тих, у кого проблеми розумового характеру менш виражені, для учнів, яким важко дається навчання, та для дітей із поєднанням різних складних порушень. Сучасна освітня політика

Швеції спрямована на поступове закриття таких спеціальних шкіл і трансформацію їх у ресурсні центри.

- Нідерланди

Дослідження вітчизняних фахівців показують, що до 1960-х років освітня система країни зосереджувалася на навчанні дітей із особливими потребами виключно в спеціалізованих закладах. Такий підхід створював чітке розділення: загальні школи залишалися без належної підтримки для дітей із порушеннями розвитку, тоді як спеціальні школи обслуговували тільки їх. Учені відзначають, що цей поділ породив низку проблем у системі освіти.

У 1991 році нідерландський уряд затвердив освітню програму «Внутрішня підтримка», що передбачала створення спеціальних шкільних служб. Проект був націлений на допомогу дітям із особливими потребами, які навчалися у звичайних школах. Він окреслював, як визначати учнів, які потребують психолого-педагогічної підтримки, хто відповідатиме за її надання, яким чином будуть залучені батьки, як плануватимуться та реалізовуватимуться корекційні заходи, а також як оцінюватимуться навчальні досягнення та життєві навички учнів. Перші чотири роки діяльності виявили, що 93 % педагогів позитивно оцінили роботу цих служб та вказали на необхідність запровадження посади координатора для організації корекційної підтримки.

Закон «Крок за кроком до школи» (1994 р.) засвідчував, що всі масові і спеціальні школи для дітей з легкою розумовою відсталістю та труднощами у навчанні мають взаємодіяти у наданні якісної освіти учням з особливими освітніми потребами. Прийнятий закон забезпечив покращення умов для одержання освіти учням з порушенням розвитку в загальноосвітніх школах на основі внесення змін у систему фінансування їхнього навчання

Закон 1994 року «Крок за кроком до школи» передбачав, що звичайні та спеціальні навчальні заклади для дітей із легкими розумовими вадами та проблемами у навчанні повинні працювати спільно. Його впровадження покращило можливості навчання таких дітей у загальноосвітніх школах завдяки змінам у механізмах фінансування їхньої освіти [2].

Вивчення досвіду цих країн показує поступовий перехід від ізольованого навчання дітей із особливими потребами в спеціальних школах до інтеграції їх у загальноосвітню систему. Розвиток включав створення спеціальних служб підтримки, підготовку вчителів до роботи з учнями з різними порушеннями, впровадження індивідуальних навчальних планів та механізмів оцінювання їхніх досягнень і життєвих компетенцій. Законодавчі ініціативи, такі як програми «Навчальний план», «Внутрішня підтримка», «Крок за кроком до школи» і т. д., сприяли покращенню умов навчання дітей із порушеннями розвитку у звичайних школах і стимулювали співпрацю між загальноосвітніми та спеціалізованими закладами. При цьому кожна країна зберігає свої національні особливості, і застосовувані стратегії адаптуються до конкретного культурного та інституційного контексту.

1.2. Вітчизняний досвід реалізації інклюзивної освіти

Згідно з даними Міністерства освіти і науки України, динаміка розвитку інклюзивного навчання демонструє суттєве зростання. У 2016/2017 навчальному році кількість учнів з особливими освітніми потребами становила 4180 осіб, у 2017/2018 — уже 7179, а в 2018/2019 — 12347. На початок 2020 року у класах з інклюзивною формою навчання здобували освіту 19345 учнів, що майже у сім разів більше, ніж п’ять років тому. Станом на цей період в Україні функціонувало 13782 інклюзивні класи. Як показано на рисунку 1, протягом 2019/2020 навчального року інклюзивне навчання було впроваджено у 35% закладів загальної середньої освіти країни (Рис. 1.2).

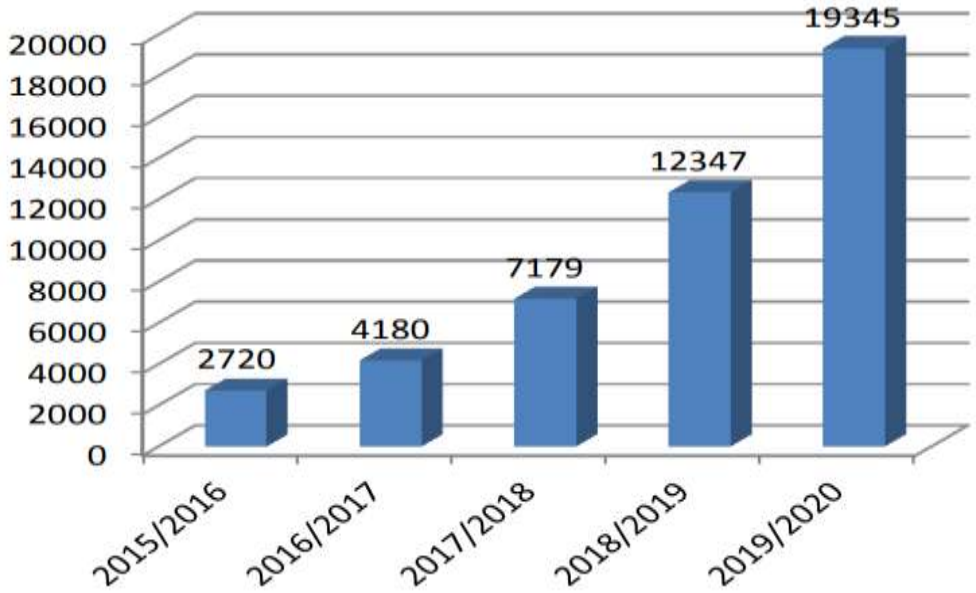

Рис. 1.2 Кількість осіб з інвалідністю у закладах освіти України [3].

Станом на 1 січня 2025 року в Україні функціонує розгалужена мережа інклюзивно-ресурсних центрів, яка налічує близько 700 установ. Попри складні умови воєнного стану, продовжують працювати 674 ІРЦ, що забезпечують проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей, організовують корекційно-розвиткову допомогу та супроводжують учнів з особливими освітніми потребами під час навчання, зокрема й тих, хто належить до внутрішньо переміщених осіб. Разом із тим 47 центрів наразі залишаються на тимчасово окупованих територіях (зокрема, у Донецькій області — 8, Запорізькій — 22, Луганській — 9, Херсонській — 8). Крім того, 45 ІРЦ зазнали руйнувань або пошкоджень, що унеможливлює їхнє подальше використання за призначенням [4].

16 грудня 2009 року Верховна Рада України ухвалила рішення про ратифікацію Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та додаткову году до неї. Зазначений документ визначив базові принципи державної політики у сфері забезпечення рівних прав та можливостей для осіб з інвалідністю. Відповідно до положень Конвенції, країни, що ратифікували її, беруть на себе обов’язок створювати умови для повної реалізації громадянських, соціальних і економічних прав людей з інвалідністю, забезпечуючи їхню участь у всіх сферах суспільного життя та усуваючи будь-які прояви дискримінації. Для

України це означає впровадження системних змін у сфері освіти, соціальної підтримки та захисту прав осіб з інвалідністю, зокрема:

• В Україні кожна дитина, включно з дітьми з інвалідністю, має право здобувати освіту у звичайних загальноосвітніх закладах.

• Для того щоб освітній процес відповідав індивідуальним особливостям і потребам таких учнів, педагоги повинні володіти методиками об'єднаного навчання, враховуючи рівень розвитку, здібності та стиль сприйняття інформації кожної дитини. Ефективна реалізація цього підходу потребує залучення асистентів учителів та інших фахівців, які забезпечують додаткову підтримку в навчальному процесі.

• Розвиток інклюзивної освіти неможливий без доступу дітей до комплексних послуг системи охорони здоров'я, соціального захисту та реабілітації [5].

Запровадження інклюзивної освіти в Україні потребує підготовки великої кількості кваліфікованих педагогів та психологів. Якість навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх закладах значною мірою визначається професійними навичками вчителів та їх здатністю ефективно організовувати навчальний процес. Важливу роль у цьому відіграє асистент учителя, який підтримує індивідуальний підхід до кожного учня і допомагає реалізовувати персоналізовані освітні стратегії [6].

У процесі організації інтегрованого навчання дітей з особливими освітніми потребами ключову роль відіграє практичний психолог. Його робота спрямована на підтримку учнів через такі основні напрями діяльності: проведення діагностики розвитку та потреб дитини, корекційну роботу, консультування педагогів і батьків, просвітницьку діяльність та надання практичної допомоги у навчальному процесі.

Діагностична робота націлена на першочергове оцінювання дитини та регулярний моніторинг її психічного розвитку й успішності корекційних заходів. Обговорення результатів оцінювання дитини всіма членами психолого-педагогічного консиліуму дає змогу створити узгоджене бачення її індивідуальних особливостей та розвитку, окреслити прогноз майбутніх

досягнень, визначити набір корекційно-розвивальних заходів і підібрати персоналізоване навчання, адаптоване до конкретних потреб учня.

Практичний психолог відповідає за оцінку поточного рівня розвитку дитини та визначення її потенційних можливостей для подальшого зростання, досліджує емоційно-вольові риси, особистість та спосіб взаємодії дитини з ровесниками, рідними та іншими членами соціуму.

Корекційно-розвивальна робота. З урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини, а також на основі рішень, ухвалених психолого-педагогічним консиліумом, практичний психолог визначає ключові напрями, методи та форми реалізації корекційно-розвивальної діяльності. Окрім цього, встановлюються оптимальна тривалість та періодичність проведення занять. Основною метою діяльності спеціаліста є розробка або адаптація індивідуальної програми психологічної підтримки, яка максимально відповідає потребам конкретної дитини чи цілої групи. Завдання практичного психолога під час здійснення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами зосереджуються на таких напрямах:

- стимулювання емоційного розвитку дитини та подолання наявних порушень у цій сфері;
- активізація пізнавальної діяльності й поступове формування психічних процесів;
- розвиток уміння свідомо контролювати власну поведінку, дії та емоційні реакції.

Консультативно-просвітницька робота забезпечує підтримку вихователів і батьків у процесі навчання та розвитку дитини з ООП. Практичний психолог надає рекомендації, враховуючи вік, індивідуальні особливості та стан здоров’я дітей, сприяє розвитку професійної майстерності педагогів і батьків, активно залучаючи їх до процесу психологічної підтримки.

Головні цілі психологічної просвітницької діяльності серед педагогів полягають у наступному:

- аналіз індивідуальних особливостей дитини, виявлення її сильних і проблемних сторін у пізнавальному та особистісному розвитку;
- пошук ефективних шляхів подолання наявних складнощів;
- формування оптимальних підходів до взаємодії педагога з дитиною в освітньому середовищі.

Підвищення психологічної обізнаності педагогів здійснюється через різні формати взаємодії — від тренінгів і тематичних семінарів до дискусійних зустрічей, лекторіїв та індивідуальних консультацій.

Ефективність психологічного супроводу значною мірою залежить від узгодженої співпраці команди фахівців закладу та залучення батьків до цього процесу. На початковому етапі найрезультативнішою формою взаємодії вважається індивідуальна консультація, що сприяє встановленню довіри й визначенню спільних напрямів роботи [7] (Рис. 1.3).

Рис. 1.3 Модель налагодження роботи з дитиною з особливими освітніми потребами, власна розробка

В Україні організація дитячих центрів розвитку в основному належить до компетенції місцевих органів самоврядування, які представлені міськими,

районними адміністраціями або територіальними громадами. У деяких випадках такі заклади створюються спільними зусиллями кількох сторін за допомогою укладання партнерських угод або засновницьких договорів згідно з вимогами чинного законодавства. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» дозволяє місцевим радам ініціювати створення таких центрів, організовувати їхню роботу та забезпечувати всі необхідні умови для їх належного функціонування.

Діяльність дитячих центрів розвитку організовується за нормативним принципом розподілу: у межах територіальної громади або району передбачається функціонування одного центру на приблизно 7 тисяч дітей, тоді як у містах чи міських районах — одного центру на 12 тисяч дітей.

Установи такого типу повинні розміщуватись у приміщеннях, які спеціально адаптовані для дітей з особливими освітніми потребами. Всі створені умови повинні відповідати актуальним законодавчим нормам, включаючи державні санітарні й будівельні норми та інші нормативно-правові регламенти, що забезпечують безпеку й оптимальний рівень комфорту для кожного вихованця.

Загальна площа установи має становити не менше ніж 50 кв. метрів. Простір закладу планують з урахуванням його функціональних потреб, створюючи зони для прийому відвідувачів, ресурсну кімнату, навчальні аудиторії, кабінети фахівців, а також спортивний зал, який використовується для занять лікувальною фізкультурою [8].

1.3. Засоби досягнення створення інклюзивного середовища

Аналіз функціонально-технологічної організації приміщень у інклюзивних центрах для дітей з особливими освітніми потребами важливим чинником є підвищення їх результативності та відповідності визначеним цілям. Простір таких закладів повинен бути спроєктований з урахуванням

різноманітних потреб користувачів — фізичних, емоційних і сенсорних, забезпечуючи комфортні умови, доступність та сприяючи формуванню доступного освітнього середовища.

- Застосування цифрових та комунікаційних технологій.

Інклюзивна освіта розвивається паралельно з активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Використання ІКТ стає важливим інструментом підвищення якості та доступності освіти для дітей з особливими потребами, забезпечуючи їм рівні можливості отримання знань, розширюючи доступ до освітніх ресурсів і сприяючи інтеграції національної системи освіти у глобальний інформаційний простір.

Серед ключових переваг застосування інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивному навчанні варто виокремити такі: забезпечення рівного доступу дітей з особливими потребами до освітніх ресурсів і послуг; створення умов для розвитку їхніх пізнавальних інтересів і внутрішньої мотивації до навчання; можливість індивідуального темпу засвоєння матеріалу та виконання завдань, адаптованих до їхніх можливостей; використання різних форм представлення результатів навчання; спрощення процесу спілкування з однолітками та педагогами [9].

Використання мультимедійних технологій у системі дошкільної освіти, особливо під час навчання та виховання дітей із порушеннями психофізичного розвитку, нині розглядається як одна з найактуальніших і найперспективніших проблем сучасної педагогічної науки та важливий напрям глобального освітнього розвитку.

Застосування сучасних мультимедійних технологій у дошкільній освіті, як зазначають науковці, має значний потенціал насамперед через свою навчальну функцію. Вони створюють умови для формування в дітей узагальнених знань, розвитку логічного мислення, уміння порівнювати та класифікувати предмети, що сприяє більш глибокому та свідомому засвоєнню навчального матеріалу.

Використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі сприяє створенню динамічного та захопливого середовища, де поєднання звукових і візуальних елементів посилює сприйняття матеріалу. Психолого-педагогічні дослідження показують, що людина запам’ятовує приблизно 20% інформації, яку лише чує, 30% — яку бачить, і понад 50% — коли одночасно сприймає зорові й слухові стимули. Такий підхід не лише робить навчання емоційно насиченим, а й підвищує ефективність засвоєння знань, допомагає дітям краще концентруватися та активніше взаємодіяти з матеріалом.

Т. В. Марковська підкреслює, що діти можуть починати опановувати комп’ютерні технології вже в дошкільному віці, за умови безпечного використання цифрових засобів. Водночас ключова роль у взаємодії між дитиною та комп’ютером належить педагогу, який має спрямовувати цей процес і контролювати його вплив.

Упровадження мультимедійних технологій в інклюзивний освітній простір дошкільних закладів відкриває нові можливості для навчання дітей. Сучасні мультимедійні ресурси можуть використовувати всі учасники освітнього середовища — від вихователів і методистів до психологів, соціальних працівників та корекційних педагогів [10].

- Арт-терапія

Арт-терапія є ефективним методом психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, оскільки сприяє подоланню внутрішніх переживань, зниженню емоційної напруги та формуванню позитивного настрою. Через творчу діяльність діти отримують змогу виражати свої почуття, переосмислювати досвід і відновлювати внутрішню гармонію.

Арт-терапія — це метод корекційної роботи, заснований на використанні творчої діяльності як способу вираження внутрішнього світу дитини. Завдяки образотворчості вона дає змогу передати власні емоції, переживання й думки без потреби у словесному висловленні, що особливо важливо для дітей із труднощами мовлення або соціальної взаємодії.

Наукові спостереження під керівництвом Л. Д. Лебедєвої доводять, що застосування арт-терапії у роботі з дітьми сприяє досягненню низки важливих педагогічних цілей:

- виховні: полягають у формуванні в дітей навичок ввічливого спілкування, співчуття та доброзичливості. Така взаємодія допомагає засвоїти моральні норми, розвиває емоційну чуйність, сприяє самопізнанню й створює довірливі стосунки з педагогом.
- корекційні: сприяє формуванню позитивного образу «Я», підвищує самооцінку, допомагає подолати неприйнятні форми поведінки та покращує взаємодію з оточенням, що особливо ефективно для дітей із порушеннями особистісного розвитку.
- під час творчої роботи формується доброзичлива, підтримувальна атмосфера, у якій дитина відчуває турботу, прийняття та цінність власної особистості. Це створює стан внутрішнього спокою, впевненості, радості й психологічної безпеки.
- діагностичні: дає змогу глибше зрозуміти індивідуальність дитини, її емоційний стан, цінності та ставлення до світу. Спостерігаючи за діяльністю дитини, фахівець може визначити рівень розвитку, особистісні особливості, проблемні зони, а також побачити, як дитина взаємодіє з однолітками та відображає сімейні стосунки у своїй творчості.
- розвиваючі: завдяки різним видам художнього самовираження діти отримують можливість відчути успіх у власній діяльності та впоратися зі складними емоційними ситуаціями. Вони вчаться усвідомлювати й висловлювати свої почуття, стають більш відкритими та впевненими у спілкуванні [11].

Висновки до І розділу

Проведений аналіз наукових досліджень і практичного досвіду у сфері інклюзивної освіти засвідчує, що створення ефективного інклюзивного середовища є одним із ключових напрямів сучасної педагогіки як в Україні, так

і за кордоном. Зарубіжний досвід демонструє системний підхід до реалізації інклюзивної політики, що ґрунтується на державній підтримці, розробці законодавчих актів, міждисциплінарній співпраці та підготовці кваліфікованих кадрів. У багатьох країнах інклюзія розглядається не лише як освітня стратегія, а як суспільна цінність, спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх дітей незалежно від їхніх фізичних чи психічних особливостей.

Вітчизняний досвід поступово наближається до світових тенденцій, однак залишається в процесі активного формування. В Україні здійснюється удосконалення законодавчої бази, розробляються програми ранньої підтримки, активно впроваджуються посади асистентів вихователя та педагога.

Створення інклюзивного освітнього середовища потребує комплексного використання педагогічних, психологічних і технологічних засобів, що забезпечують комфорт, доступність та ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Важливо, щоб таке середовище не лише задовольняло індивідуальні потреби дитини, а й сприяло її соціальній адаптації та особистісному розвитку. Значну роль у цьому відіграють інформаційні та мультимедійні технології, які розширюють можливості навчання, забезпечують наочність, інтерактивність і залучення до освітнього процесу дітей з різним рівнем підготовки.

Не менш важливим засобом є арт-терапія, що створює сприятливі умови для емоційного розвантаження, розвитку самовираження, комунікації та творчості. У поєднанні ці методи формують простір, де дитина відчуває підтримку, успіх і впевненість у власних силах.

Таким чином, питання які розглядались у даному розділ є основою для розвитку сучасних проєктів центрів розвитку дітей з особливими потребами, спрямованих на підвищення ефективності інклюзивної освіти та створення комфортних умов для розвитку дітей.

РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПРОЄКТІВ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ТА ПРОЄКТІВ БЛИЗЬКИХ ЗА СВОЇМИ ХАРАТЕРИСТИКАМИ, АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ

2.1. Аналіз зарубіжних аналогів

Сучасний центр розвитку дитини є не просто архітектурним об’єктом, а простором, що уособлює турботу, прийняття й рівність можливостей. Його головне завдання — забезпечити атмосферу безпеки та підтримки, у якій кожна дитина відчуває себе прийнятою та захищеною. Проєктування такого середовища потребує врахування різних фізичних і психоемоційних особливостей користувачів, створення гнучкого, інклюзивного дизайну, що поєднує функціональність, доступність і комфорт для всіх.

У сучасних інклюзивних просторах дизайн активно використовує контрастні кольори та різноманітні текстури, щоб посилити сприйняття простору та допомогти дітям із вадами зору легко орієнтуватися. Акустичні рішення проєктуються з думкою про всіх користувачів, забезпечуючи комфортне сприйняття середовища навіть для людей із порушеннями слуху. Зони відпочинку розміщують так, щоб сприяти як соціальній взаємодії, так і спокійному відпочинку, створюючи збалансовану атмосферу. Для покращення доступності та взаємодії застосовують сучасні технології — від інтерактивних екранів до інших інноваційних рішень, що роблять простір більш доступним і зрозумілим для всіх відвідувачів. Далі наведено приклади зарубіжних закладів та проєктів, які максимально врахували принципи інклюзивного дизайну та його сучасні підходи.

- SWIRL – дизайн приміщень кондитерської в Тіручірапалі, Таміл Наду

Ділянка розташована в одному з найбільш активно зростаючих районів міста. Оскільки будівля займає перший поверх, архітектори прагнули привернути увагу як пішоходів, так і автомобільного потоку, використовуючи виразні архітектурні рішення. Для цього на фасаді встановили 40-футовий

безшовний скляний елемент, який служить яскравим візуальним полотном для спостерігачів з вулиці.

Інтер’єр студії натхненний грою кольорів і форм самого продукту — м’якого морозива. Центральним акцентом простору є динамічний спіральний елемент на стелі, що об’єднує різні зони та створює ефект “обертання”, одразу привертаючи увагу відвідувачів. Колірна палітра поєднує яскраві пастельні відтінки — зелений, блакитний, помаранчевий та персиковий, які передають відчуття свіжості, легкості та грайливості [12] .

Меблі виконані у модульному та легкому стилі, що дозволяє швидко трансформувати простір під різні потреби — від індивідуальних посиденьок до невеликих святкувань і вечірок. Великі вікна забезпечують природне освітлення та візуальний контакт із вулицею, а гармонійне поєднання кольорів і форм створює атмосферу затишку й радості, максимально відтворюючи ідею морозива як яскравого, веселого і легкого продукту (Рис. 2.1) .

Стіни виконані у чистому білому відтінку, який плавно переходить у тканинне покриття на стелі. Тканина оформлена рівномірними смугами одного кольору, створюючи відчуття безшовності між стіною та стелею. Освітлення розташоване так, щоб не порушувати сприйняття тканинного елемента: для м’якого та рівномірного вечірнього світла застосовані поверхневі LED-світильники (Рис. 2.2) .

	
Рис. 2.1. Дизайн інтер’єру основного залу десертної студії, в Тіручірапалі, Таміл Наду, 2019 р. [12]	Рис. 2.2. Дизайн інтер’єру десертної студії в Тіручірапалі, Таміл Наду, 2019 р. [12]

Десертна студія здобула численні схвальні відгуки, причому оформлення інтер'єру відіграє ключову роль у залученні нових відвідувачів [12].

- Бібліотека Aldinga , Алдінга, Південна Австралія

Бібліотека Aldinga Community Library відкрила свої двері в лютому 2017 року, ставши сучасним громадським простором. У новому приміщенні поєднані різні функції: зона обслуговування від ради, комп'ютерні місця для роботи та навчання, кав'ярня, величезні книжкові полиці, дитячий куточок для читання та комфортна вітальня для відпочинку. Будівля розташована вздовж центральної дороги, через північний вхід, і відкрита для відвідувачів як з вулиці, так і з центральної частини міста, що робить її максимально доступною (Рис. 2.3).

Бібліотека Aldinga стала прикладом сучасного підходу до бібліотек як місць не лише для навчання, а й для спільного проведення часу. Новий простір поєднує соціальні, освітні та громадські функції, задовільняючи різні потреби користувачів. Розробка проєкту вимагала нестандартного дизайнерського мислення: команда шукала способи перетворити приміщення на привабливе місце для людей різного віку та інтересів. Натхнення було взято з принципів роздрібного дизайну, щоб створити продуктивну атмосферу. Використання об'єму, кольору, текстури та графічних елементів дозволило сформувати «кімнати в кімнаті» без встановлення стін чи перегородок, організовуючи простір природно та інтуїтивно (Рис. 2.4)[13].

Рис. 2.3 Дитяча зона для читання в бібліотеці Aldinga Community Library,

Рис.2.4. Основна зала бібліотеки Aldinga Community Library, Південна

Південна Австралія, 2017р. [13]	Австралія, 2017р. [13]

- Дитяча кімната від архітекторів Стефанії та Беатріс, студія Lilo Design

Простір дитячої кімнати, створений архітекторами Стефанією та Беатріс з Lilo Design, на площі 49,5 м² заохочує дітей до творчості та взаємодії через гру. Дизайн відзначається плавними органічними формами та природними елементами: дерев'яними акцентами, мотузковими деталями, рослинами, теплими земляними відтінками, світильниками у формі гарбуза та стінними розписами (Рис. 2.5).

Вхід до класної кімнати обладнаний подвійними дверима: одні – пристосовані під зріст дітей, інші – розраховані на дорослих.

Щоб забезпечити доступність для дітей з різними фізичними можливостями та дати малюкам більше самостійності, крім сходів передбачено пандус, що веде до найнижчого рівня кімнати з дитячими столами та стільцями за їхнім розміром. Сходи виконують подвійну функцію: вони стають місцем для групових занять, а ширша сходинка водночас функціонує як міні-сцена для демонстрації робіт дітей й виступів.

Біля входу облаштована інтерактивна панель для малювання, яка одночасно дозволяє дітям проявляти фантазію та слугує дошкою для оголошень. Уздовж стіни розташована довга лавка з відкритими полицями, а на стіні закріплені гачки та маленькі ніші, які допомагають малюкам організувати свої речі та залишити взуття. На протилежній стіні розташовані великі панелі у формі будиночків, кожен з яких присвячений конкретній діяльності: читанню, письму та обчисленням. Тут облаштовані міні-бібліотека зі стелажем для книжок, біла дошка для нотаток і рахівниця для практичних занять. Простір поєднує організацію і гру, створюючи зручне та мотивуюче середовище для дітей (Рис.2.6).

На стіні височіє вислів Даніеля Мундурука, письменника та вчителя, який нагадує про важливість поваги до себе й інших: кожна людина неповторна, та

водночас усі ми частина єдиного цілого. Його слова звучать як одкровення: «Ми різні, але водночас ми — цілі всесвіти» [14].

	
Рис.2.5 Дизайн інтер'єру творчого простору в дитячій кімнаті від архітекторів Стефанії та Беатріс із студії Lilo Design, 2021р.[14]	Рис.2.6 Місце для виступів та панель - рахівниця в дитячій кімнаті від архітекторів Стефанії та Беатріс із студії Lilo Design, 2021р.[14]

- Міжнародний дитячий садок Crown Dream у Шеньчжені, Китай

Міжнародний дитячий садок Crown Dream — це модернізований освітній заклад початкового рівня, що знаходиться в районі Футянь міста Шеньчжень (Китай). У своїй діяльності він застосовує принципово нову концепцію організації простору та навчального процесу в дитячому садку. Архітектурна студія VMDPE Design була запрошена для створення сучасного освітнього комплексу, у процесі роботи над яким фахівці дотримувалися своєї концепції — застосування виваженого та мінімалістичного підходу до проєктування. Головним завданням проєкту було створення доступного, але водночас високоякісного освітнього середовища для місцевих мешканців. Команда VMDPE прагнула оптимізувати бюджет, тому замість рясного оздоблення зробили акцент на підвищенні практичності простору та створенні більш різнопланового середовища для навчання й розвитку дітей.

Дизайнери студії черпали натхнення з філософії східної культури, що ґрунтується на гармонії людини з навколишнім середовищем. Основна концепція проєкту полягала у створенні простору, здатного гнучко змінюватися

відповідно до потреб користувачів, а не нав’язувати їм фіксовану форму. Цю ідею втілено через мінімалістичне оформлення інтер’єру, використання природної деревини та перевагу білого простору, який водночас служить фоном для творчих робіт дітей (Рис. 2.7) .

На першому поверсі будівлі розташовані адміністративні та допоміжні приміщення — прийомна, офіси, охорона, конференц-зала, медичний і логістичний відділи. У центрі планування передбачено зону для зберігання верхнього одягу, яка запобігає потраплянню пилу та бруду до внутрішніх приміщень і підтримує чистоту в усьому комплексі. Просторий хол біля входу виконує роль багатофункціонального простору: він використовується для ранкових оглядів, спільних заходів і масових зібрань.

Навчальні класи розміщені на другому та третьому поверхах, при вході відвідувачів чекає велика кругла читальна зала, наповнена природним світлом. М’яке регульоване освітлення на стелі створює комфортну атмосферу для читання, а навколо читальної зони розташовані класи, призначені для проведення дослідницьких і творчих занять (Рис. 2.8).

	
Рис.2.7 Дизайн інтер’єру дитячого садочку Crown Dream у Шеньчжені, Китай, 2017р. [15]	Рис.2.8. Кругла відкрита зона для читання у міжнародному дитячому садочку Crown Dream у Шеньчжені, Китай, 2017р. [16]

У своїх проєктах VMDPE Design прагне переосмислити традиційну структуру навчальних закладів, поступово відмовляючись від звичних коридорів. Такий підхід ґрунтується на ідеї, що коридори виконують лише технічну функцію пересування між приміщеннями, не стимулюючи взаємодію чи пізнавальну активність. У дитячому садку Crown Dream це рішення втілено через створення єдиного відкритого простору, який замінює ізольовані переходи. Лінії руху всередині будівлі інтегровані в загальну структуру, перетворюючи пересування на природне продовження навчальної й ігрової діяльності [16].

- Дитячий клуб “Munchkins club”, Монако, Монте-Карло 2019 р.

Дитячий клуб “Munchkins Club”, розташований безпосередньо на узбережжі, отримав часткове оновлення свого простору. Завданням дизайнерів було перетворити офісне приміщення зі складною геометрією площею 108 м², на зручне середовище для дітей, облаштоване кількома зонами за методикою Монтессорі. Втручання в архітектурну структуру обмежили до мінімуму, адже в Монако діють суворі вимоги — після завершення терміну оренди, приміщення необхідно повернути у початковому стані. Існуючі скляні та алюмінієві перегородки залишили без змін, а там, де потрібно було встановити обладнання, використали ДСП-панелі як функціональні елементи стін.

У цьому проєкті на етапі зонування виділили 5 основних зон:

- зона відпочинку з ергономічними меблями та бібліотекою;
- розвиваюча Монтессорі-зона з численними інтерактивними дошками;
- клас;
- сенсорна (реабілітаційна) кімната;
- приймальня директора.

У центрі кімнати дизайнери зіткнулися з технічною перешкодою — опорною бетонною колоною, яку вирішили інтегрувати в гру «Фоторобот». Оскільки клуб “Munchkins” відвідують діти з різних країн, ілюстраторка Валерія Заславська створила на колоні яскраві зображення представників різних національностей. Приміщення може вміщати до 12 дітей і оснащене

меблями: відомими моделями столів і стільців Teddy та Eddy, які регулюються за висотою та легко складаються, забезпечуючи зручність у навчальному процесі (Рис. 2.9).

Усі стелажі виконані в низькому та відкритому форматі, що дозволяє дітям самостійно діставати будь-які навчальні матеріали без участі дорослих. На одній зі стін розміщено велику карту світу, встановлену на такій висоті, щоб навіть наймолодші вихованці могли легко до неї дотягнутися.

Значну увагу приділено сенсорній кімнаті, що стала важливою частиною освітнього середовища. Сенсорна кімната — це спеціально організований простір, у якому дитина пізнає себе й навколишній світ через зір, слух, дотик і нюх. Подібні кімнати сьогодні є майже в кожному дитячому садку, зазвичай вони розташовані поруч із кабінетом психолога або поєднані з ним. Їхнє призначення виходить далеко за межі корекційної роботи: сенсорні простори слугують місцем для відпочинку, зняття напруги й розвитку емоційної стабільності. Перебування в такій кімнаті допомагає дитині зменшити тривожність, упоратися з перенавантаженням та відчути себе захищеною (Рис. 2.10)[17].

Рис. 2.9 Основний клас та гра “Фоторобот” у дитячому клубі "Munchkins club", Монако, Монте-Карло 2019 р.

Рис. 2.10 Сенсорна кімната у дитячому клубі "Munchkins club", Монако, Монте-Карло 2019 р. [17]

2.2. Розвиток вітчизняних закладів

- Сучасний інклюзивний центр у Радивилівській ОТГ на базі місцевого навчального-виховного комплексу №2

У місті Радивилів, що на Рівненщині, розпочав роботу інклюзивно-ресурсний центр, створений на базі навчально-виховного комплексу №2. Його відкриття стало важливим кроком для підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Уже кілька десятків батьків — загалом 34 сім'ї — виявили бажання долучитися до програми та отримати допомогу фахівців центру.

У центрі облаштовано простору сенсорно-ресурсну кімнату, де поєднано кілька функцій — від навчання до відпочинку. Тут є зона для роботи з дітьми, місце для ігор і релаксації, а також куточок логопеда, де проводяться індивідуальні заняття. Простір спроєктований так, щоб створити спокійну атмосферу й водночас стимулювати розвиток уваги, мовлення та моторики. Додатково діє фізкультурний кабінет із сучасним обладнанням для корекційних і рухових вправ, що сприяють загальному оздоровленню дітей (Рис. 2.11).

Представники обласної адміністрації підкреслили, що відкриття інклюзивно-ресурсного центру стало важливою підтримкою для батьків, які виховують дітей з ООП. Раніше їм доводилося звертатися до спеціалістів у сусідніх містах, витрачаючи час і кошти на дорогу. Тепер усі необхідні послуги — від консультацій і діагностики до розроблення індивідуальних програм розвитку — доступні в межах одного закладу. Центр працює безкоштовно, що робить допомогу відкритою і зручною для кожної родини [18].

Рис. 2.11. Інтер'єр ІРЦ у Радивилівській ОТГ, 2019 р., Рівне [18]

- ІРЦ Hello BABY від SVOYA STUDIO

SVOYA STUDIO — це креативне бюро, що поєднує напрямки архітектури, інтер'єрного та предметного дизайну. Основою діяльності студії є цінності довіри, сімейного тепла й спільного натхнення. У кожному проєкті відчувається глибока увага до людських зв'язків і гармонії простору з його мешканцями. Їхня робота вирізняється щирістю та професійним підходом, завдяки чому створюються унікальні об'єкти — від приватних інтер'єрів до масштабних громадських просторів, де функціональність поєднана з емоційністю.

У дизайні дитячого центру «Hello BABY» у Дніпрі команда SVOYA STUDIO застосувала плавні лінії та м'яку пастельну палітру, створюючи простір, у якому зони для навчання й гри природно переходять одна в одну. Центр розташований на першому поверсі житлового комплексу та охоплює площу близько 517 м², що дало змогу реалізувати масштабну, водночас затишну концепцію розвитку й відпочинку для дітей (Рис.2.12,2.13).

	
Рис. 2.12 Дизайн інтер'єру дитячого простору для розваг в центрі Hello BABY, Дніпро, 2020р. [19]	Рис. 2.13 Передпокій та рецепція дитячого центру Hello BABY, Дніпро, 2020р. [19]

Спочатку SVOYA STUDIO мала розробити лише флігель до вже діючого дитячого центру, однак у процесі реалізації команда отримала завдання переосмислити і внутрішній простір основної будівлі. Планування побудоване

навколо кількох ключових зон. Основна з них — вхідна, що поєднує рецепцію, кафетерій та невеликий простір із дитячим приладдям. Від центрального входу простір переходить в хол, який водночас виконує роль ігрової зони. Дизайнери використали його не лише як прохід, а як активний простір взаємодії — з нішами для сидіння, полицями для зберігання та інтегрованими іграми.

Матеріали та обладнання – деревина та криві.

В інтер'єрному оформленні всіх приміщень дитячого центру дизайнери широко застосували дерево — як основний матеріал для меблів, сидінь і вбудованих настінних ігор. Такий підхід сформував природну, теплу атмосферу з відтінком скандинавської простоти, де кожен елемент виконує водночас естетичну й практичну функцію. Кольорова гама витримана в м'яких пастельних тонах — зеленому, сірому, помаранчевому та блакитному. Ці відтінки гармонійно повторюються на стінах, меблях та дерев'яних ігрових конструкціях. Завдяки такій палітрі простір сприймається світлим, динамічним і водночас спокійним, а перехід між кімнатами виглядає природно й без розривів у візуальному ритмі (Рис. 2.14).

Усі елементи інтер'єру — від меблів і шаф до стін та ігрові конструкції — виконані з плавними, заокругленими лініями. Такий прийом надає простору м'якості й гармонії, водночас забезпечуючи відчуття безпеки та комфорту для дітей (Рис. 2.15).

Рис. 2.14 Використання деревини в дитячому центрі Hello BABY, Дніпро, 2020р. [19]

Рис. 2.15 Розробка індивідуальних ігор на стінах в дитячому центрі Hello BABY, Дніпро, 2020р. [19]

Однією з найцікавіших рис цього проєкту стала гнучкість простору, яку SVOYA STUDIO заклала в основу концепції. Кожна кімната спроєктована так, щоб легко змінювати своє призначення залежно від потреб. Завдяки продуманій системі меблів і зонуванню приміщення можна швидко перетворити з місця для активних ігор із м'якими килимками на простір для занять, творчості чи спокійного відпочинку [19].

- Дитячий садок та школа Clever Kids

Дитячий садок і школа Clever Kids у Києві — це сучасний освітній комплекс площею понад 1650 м², розташований у житловому кварталі «Французький квартал». Простір закладу ретельно спроєктований з урахуванням потреб дітей різного віку та принципів інклюзії.

На території функціонує понад 12 спеціалізованих студій, зокрема Da Vinci Studio — простір для творчості, дизайну й технічного моделювання, який має відкритий майданчик для занять на свіжому повітрі. Спортивний зал має трансформовану структуру, що дозволяє проводити музичні, театральні й рухові заняття, а також спільні події за участі батьків.

Проєкт реалізовано командою фахівців із значним досвідом у сфері архітектурного проєктування освітніх та культурних закладів — від дитячих садків і шкіл до центрів розвитку та мистецьких студій. У конструктивних і оздоблювальних рішеннях використано виключно екологічно безпечні матеріали, що відповідають сучасним стандартам енергоефективності та сталого дизайну (Рис. 2.16).

Рис. 2.16 Дитячий садок та школа Clever Kids, Київ, 2016р. [20]

В архітектурній концепції фасадів поєднано м’яку пластику органічних форм із чіткістю конструктивістських ліній, що створює гармонійний візуальний контраст. Кольорова композиція підсилює це протиставлення — тепла текстура натурального дерева врівноважується холодною стриманістю сучасних композитних панелей, формуючи виразний і збалансований архітектурний образ будівлі.

Завдяки фасадному склінню приміщення наповнені природним світлом, що створює відчуття відкритості й візуальної легкості простору. Такий підхід дозволив сформувати динамічне та водночас сучасне середовище [20].

- Дитяча кімната, для київського ресторану Veranda on the River

Дизайн дитячої кімнати, розроблений студією FeliFam, було реалізовано у грудні 2024 року. Простір загальною площею 25 м² створено як частину ресторану, розташованого на мальовничому березі річки.

Основна ідея дизайну полягає у створенні безпечного та спокійного простору. Для оформлення використано екологічні матеріали, пастельні відтінки та плавні, округлі форми, які м’яко структурують інтер’єр і створюють відчуття домашнього затишку. Усі елементи продумані так, щоб поєднувати естетичну привабливість із практичністю — меблі обладнані системами

зберігання, а декоративні деталі мають ігрову функцію, як от дошка на стіні для розвитку дрібної моторики; також встановлено ігровий комплекс із гіркою, який поєднує сходи, скеледром і відкритий майданчик зверху.

Інтер'єр побудований на поєднанні натуральних кольорів і матеріалів — світлих текстур дерева, м'яких тканин і теплого освітлення. Великі вікна з римськими шторами забезпечують природне освітлення, створюючи відкрите й затишне середовище. Простір виглядає цілісно, продумано і відповідає потребам дитячої зони відпочинку (Рис. 2.17).

Рис. 2.17 Дитяча кімната в ресторані Veranda on the River, Київ, 2024р. [21]

Ігрова кімната стала місцем, де діти можуть весело проводити час, а їхні батьки — відпочивати у спокійній, приємній атмосфері ресторану [21].

2.3. Дослідження існуючої нормативної бази проєктування та оздоблення приміщень центрів розвитку дітей з особливими потребами

Дитячі центри розвитку мають важливе значення для сучасного суспільства, адже забезпечують підтримку, навчання та соціалізацію дітей з різними потребами. Ефективність їхньої роботи безпосередньо залежить від рівня архітектурного планування та якості інтер'єрних рішень. Для створення комфортного й інклюзивного середовища необхідно враховувати чинні

нормативні вимоги, які регламентують процес проєктування подібних об’єктів. Аналіз цих норм є базовим етапом у розробці сучасних просторів, що поєднують відкритість, доступність і функціональність для всіх відвідувачів.

- Вимоги до забудови земельних ділянок

1. Будівлі закладів освіти мають проєктуватись не ближче ніж за 25 метрів від червоної лінії — межі, що відділяє територію забудови від громадських просторів, таких як дороги чи тротуари.

Якщо шкільні будівлі розташовуються в громадському центрі села, відстань від червоної лінії дозволяється зменшити до 10 метрів, за умови дотримання встановлених санітарно-гігієнічних норм.

2. Межа земельної ділянки навчального закладу має бути розташована щонайменше за 10 метрів від житлових будинків, у яких є вікна або центральні входи. Відстань між будівлями шкіл та іншими спорудами загального користування визначається відповідно до вимог щодо рівня природного освітлення та захисту від шумоізоляції.

3. Для технікумів, коледжів та університетів слід планувати розташування будівель так, щоб вони були віддалені від швидкісних трас щонайменше на 50 метрів, а від доріг і вулиць з низькою щільністю заселення — не менше 25 метрів.

4. Територія навчального закладу повинна бути огороджена парканом завбільшки мінімум 1,2 м. Якщо школа знаходиться всередині житлового району, замість цього можна посадити зелену огорожу з кущів висотою не менше 1 м. [22].

- Приміщення дитячих груп

Організація інклюзивного освітнього простору у закладах дошкільної освіти вимагає створення умов, які забезпечують рівні можливості для всіх дітей, зокрема тих, які мають особливі освітні потреби. Одним із ключових елементів такого простору є ресурсна кімната — спеціально облаштоване приміщення, де проводяться індивідуальні або групові заняття, спрямовані на розвиток, корекцію та підтримку дітей. Оптимальною площею для кімнати

вважається розрахунок не менше 4 квадратних метрів на одну дитину, якщо заняття проводяться для невеликої групи, до шести осіб.

Особливу увагу при проєктуванні інклюзивних або спеціальних груп варто приділяти питанню доступності. Рекомендується розташовувати основні приміщення на першому поверсі будівлі, що спрощує пересування та полегшує евакуацію у разі потреби. Інтер'єр має бути спроєктований із дотриманням принципів безбар'єрності, достатнього освітлення та ергономічності.

У структурі закладу короткотривалого перебування важливо передбачити всі необхідні приміщення, що сприятимуть комплексному розвитку дитини. До їх складу належать навчальна кімната, де організовуються основні заняття, кабінет психолога для проведення консультацій і корекційної роботи, роздягальня, ігрова зона, читальна зала, туалетна кімната, гардеробна з окремим санвузлом для персоналу та допоміжні приміщення. Розрахунок площі таких групових зон має становити не менше ніж 6 квадратних метрів на кожне дитяче місце, що дозволяє забезпечити безпечний і вільний рух, зручне розташування меблів і необхідного обладнання (Рис. 2.18) [22].

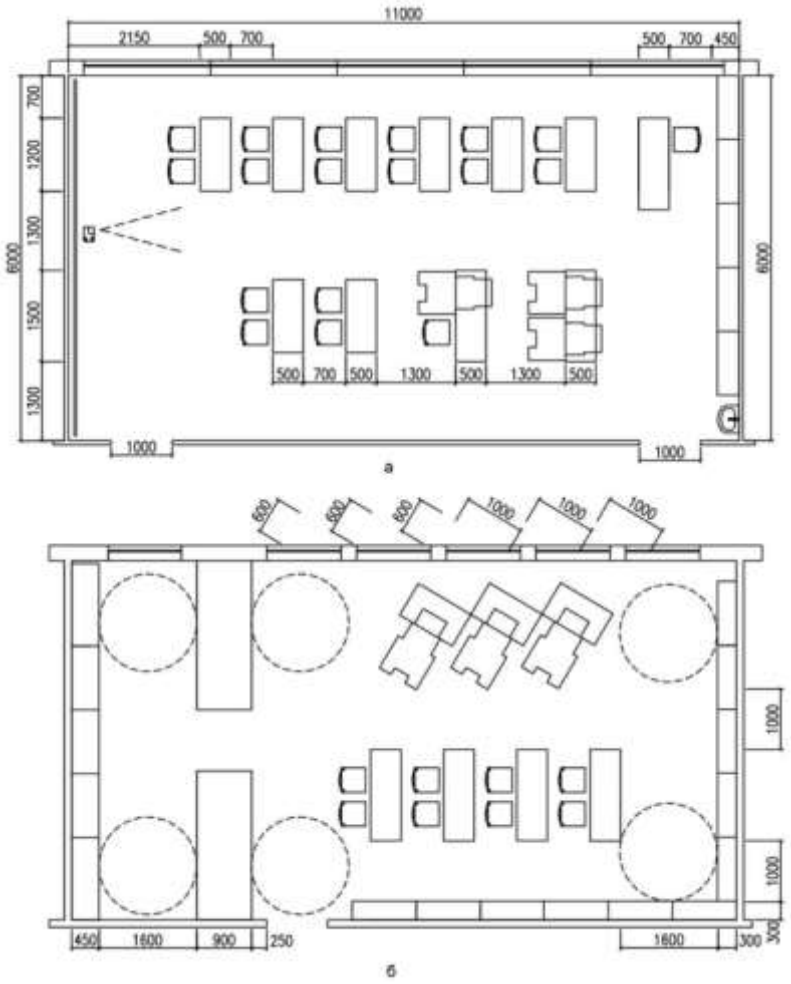

Рис. 2.18 Приклад оснащення приміщень загальноосвітнього простору з інклюзивним підходом: а) клас; б) читальна зала. [23]

На рисунку представлено приклад оснащення освітнього простору з інклюзивним підходом. Схема демонструє раціональну організацію приміщень, де передбачено зручне розміщення робочих місць, зон спільної діяльності та простору для вільного пересування. Таке планування сприяє створенню гармонійного середовища, у якому кожна дитина має можливість навчатися, розвиватися й почуватися комфортно незалежно від своїх фізичних чи психологічних особливостей.

- Санітарні норми

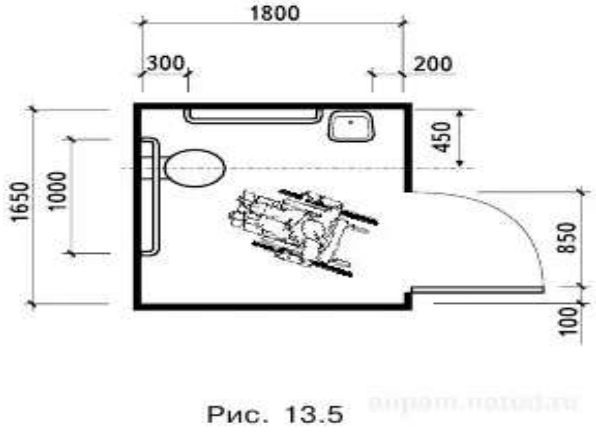
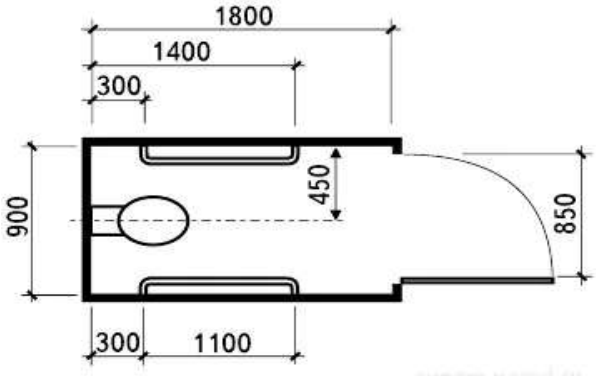
Всі елементи, що забезпечують доступність для осіб з інвалідністю, необхідно проєктувати та облаштовувати у суворій відповідності до санітарно-гігієнічних вимог. При цьому конструкції, будівельні деталі та обладнання, оздоблення стін і стель, покриття підлоги у всіх приміщеннях, а також сходові

марші та проходів повинні виконуватися з матеріалів, що відповідають нормам ДБН, забезпечуючи безпеку, довговічність і комфорт користування.

У випадках, коли громадська будівля або споруда розрахована на понад 50 відвідувачів або перебування людей у приміщенні триває годину і більше, необхідно передбачити наявність інклюзивних туалетів. Кожен поверх будівлі повинен мати доступ до таких туалетів, при цьому їхнє розташування слід планувати так, щоб до будь-якого з них можна було дійти не більше ніж за 50 метрів. У разі, коли облаштувати санвузли на рекомендованій відстані в будівлі громадського призначення не вдається, слід передбачити щонайменше один адаптований туалет, який розташований окремо від основних санвузлів.

Кабіни туалетів, розраховані для відвідувачів на кріслі колісному, повинні мати мінімальні розміри: ширина – 1,65 м, глибина – 1,8 м. Простір перед унітазом має забезпечувати вільний доступ шириною не менше 800 мм і глибиною щонайменше 1100 мм. (Рис. 2.19).

Для відвідувачів з обмеженою рухливістю, які користуються милицями або іншими допоміжними засобами, одну із стандартних кабін вбиралень слід оснастити бічними поручнями та кронштейнами чи гачками для розміщення особистих речей (Рис. 2.20).

 Рис. 13.5	 Рис. 13.8
Рис. 2.19 Особливості проєктування санвузлів для людей на кріслах колісних [24]	Рис. 2.20 Особливості проєктування санвузлів для інвалідів, які використовують опорні пристрої [24]

Двері кабіни туалету повинні мати мінімальну ширину 850 мм і відкриватися назовні без труднощів, на них встановлюється горизонтальна ручка на висоті від 80 до 100 см від підлоги та приблизно за 20–30 см від краю дверей. Сидіння унітазу має бути міцним і розташоване на висоті 45–50 см від підлоги, що відповідає рівню крісла-візка. Розташування важеля зливу води має забезпечувати легкий доступ, його висота – від 0,5 до 1,2 м на доступній поверхні унітазу.

Поручні слід монтувати на відстані 40–50 мм від стіни, діаметром 30–40 мм, вони повинні зносити навантаження до 130 кг і мати довжину не менше 900 мм, при цьому висота установки – 840–920 мм. У громадських будівлях рекомендується підбирати контрастне забарвлення поручнів, щоб їх було легко помітити людям із порушенням зору.

У туалетній кабіні, пристосованій для користувачів крісел-візків, передбачена кнопка виклику, розташована не вище 100 мм від підлоги. Різні приналежності — такі як дозатори мила, тримачі для рушників та туалетного паперу — слід монтувати на висоті від 0,9 до 1,2 м, щоб ними легко користуватися.

Нижнє ребро дзеркал у туалетних або ванних кімнатах повинне розташовуватися на висоті від 800 до 1200 мм від підлоги, щоб забезпечити зручне користування для людей низького зросту та осіб з обмеженою мобільністю. Оптимально використовувати дзеркала, трохи нахилені вперед для кращого огляду.

Умивальники слід монтувати на висоті 0,80–0,85 м від підлоги, при цьому відстань від центру умивальника до суміжної стіни має становити не менше 0,45 м. Конструкція умивальника повинна бути міцною, здатною витримувати додаткове навантаження. Бажано використовувати крани з важільним або натискним механізмом. Також умивальники повинні мати підведення як холодної, так і гарячої води до змішувачів [24].

- Коридори

Згідно з українським законодавством, у громадських закладах слід забезпечити безперешкодний доступ і пересування для всіх відвідувачів,

включаючи людей з інвалідністю. При плануванні приміщень потрібно враховувати типові розміри крісел-візків, щоб пересування було зручним і безпечним.

Люди з інвалідністю повинні мати повноцінний доступ до всіх приміщень громадських будівель і споруд на рівні з іншими відвідувачами. У разі наявності різнорівневих приміщень, крім звичайних сходів, потрібно встановлювати пандуси та ліфти відповідно до вимог ДСТУ, а також забезпечувати підйомні платформи або вертикальні ліфти для комфортного переміщення. Зона для розміщення візка повинна мати ширину 90 см та більше, а довжину не менше 150 см (Рис. 2.21).

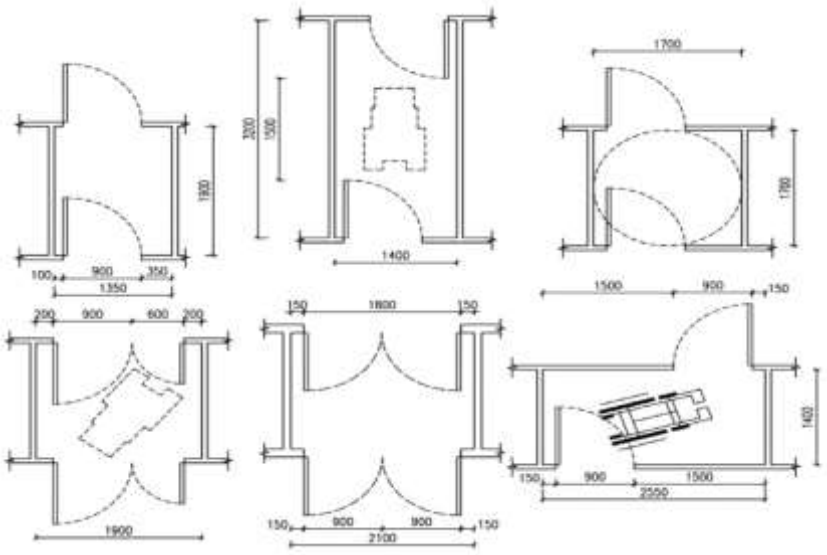

Рис. 2.21 Розміри вхідних тамбурів з урахуванням візка [25]

Коридори у будівлях для осіб з обмеженою рухливістю мають забезпечувати вільний та безпечний рух. Оптимальна ширина для одночасного пересування двох людей на кріслах-візках або для розвороту на 180° складає приблизно 1,8 м, мінімальна допустима ширина в основних проходах — 1,5 м, а в обмежених або мало використовуваних ділянках може бути зменшена до 0,9 м для повороту на 90°. Висота приміщень повинна бути не менше 2,2 м, щоб уникати тісноти та забезпечувати комфортне пересування. Підлога має бути рівною та неслизькою, бажано з антиковзаючим покриттям, а освітлення — достатнім для безпечного руху. В коридорах не повинно бути зайвих меблів або

декоративних елементів, які можуть перешкоджати руху, і вони не повинні розташовуватися у вузьких нішах чи тупиках. Для підвищення доступності слід передбачити поручні, сигнальні кнопки, а також зміни рівня підлоги на вході до санвузлів [26].

- Водопостачання та каналізація

У дитячих центрах розвитку необхідно передбачати систему каналізації, яка забезпечує подачу та відведення води від санітарного та кухонного обладнання. У ємностях для збору води варто встановлювати пристрої, що сигналізують про рівень рідини. Санітарні прилади та мережі слід розташовувати так, щоб забезпечувати зручність і безпеку. Туалети для персоналу мають бути окремими від приміщень для дітей. При будівництві нових закладів або реконструкції старих слід планувати санвузли з урахуванням потреб маломобільних людей, щоб вони мали зручний і безпечний доступ.

- Пожежна безпека

При проєктуванні закладів дошкільної освіти важливо забезпечити дотримання норм пожежної безпеки. Матеріали для стін, стель і підлог на евакуаційних маршрутах, у сходових клітках, холах та вестибюлях повинні бути негорючими. Для утеплення стін також слід застосовувати лише матеріали, що не горять. Внутрішнє оздоблення дитячих кімнат і загальних приміщень має відповідати стандартам безпеки, не допускати утворення палаючих крапель або фрагментів. Стелі повинні бути сконструйовані так, щоб під час пожежі залишатися стійкими та не загрожувати падінням протягом часу, необхідного для повної евакуації дітей і персоналу [27].

Висновки до ІІ розділу

Проєктування інтер'єрів дитячих центрів є завданням, що вимагає комплексного підходу та урахування великої кількості аспектів. Особливості

цього процесу визначаються необхідністю створення середовища, яке б сприяло повноцінній взаємодії різних груп користувачів, незалежно від їхніх особливостей та потреб.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних аналогів реалізованих проєктів дитячих центрів та споріднених спеціалізованих просторів є важливим етапом у процесі проєктування нових об’єктів. Дослідження аналогів дозволяє виявити найбільш ефективні рішення та підходи, які довели свою успішність на практиці, а також уникає можливих помилок та недоліків в дизайні інтер'єрів, що виникали в процесі реалізації інших проєктів. Звернення до аналогів сприяє накопиченню практичного досвіду та інтеграції новітніх тенденцій і технологій, що підвищує якість майбутніх проєктів.

Однією з ключових особливостей є врахування нормативної бази, яка визначає стандарти доступності та безпеки для всіх відвідувачів. Розробка інтер'єрів повинна ґрунтуватися на національних та міжнародних нормах, які гарантують права осіб з обмеженими можливостями.

Окрім того, проєктування інтер'єрів інклюзивних приміщень дитячих центрів вимагає уваги до деталей, що забезпечують зручність та комфорт користувачів. Врахування ергономіки простору, використання спеціальних технологій та дизайнерських рішень, спрямованих на поліпшення взаємодії суспільства та дітей з особливими потребами, визначають успішність інклюзивного середовища. Сенсорні системи, аудіовізуальні елементи та інші технології можуть полегшити орієнтацію та взаємодію, роблячи простір більш дружнім.

У підсумку, ефективне проєктування інтер'єрів дитячих центрів вимагає синергії технічних рішень, естетики та педагогічних цілей. Такий підхід не тільки відповідає стандартам, але й створює інклюзивний простір, що сприяє розвитку та самореалізації кожної дитини.

РОЗДІЛ ІІІ. АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ АСПЕКТІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ІНТЕР'ЄРІВ ДИТЯЧИХ ЦЕНТРІВ

3.1. Вимоги до проєктування центрів розвитку дітей з особливими потребами

Реалізація проєктів зі створення центрів розвитку дітей з особливими освітніми потребами підтримується низкою державних та регіональних програм, ініційованих Міністерством розвитку громад, будівництва та господарства України. Незважаючи на відсутність до 2018 року окремих субвенцій, спрямованих безпосередньо на відкриття інклюзивно-ресурсних центрів, держава забезпечила фінансову підтримку інклюзивної освіти в цілому. Зокрема, Міністерство освіти і науки України спрямувало 502 млн. грн. на розвиток інклюзивного навчання та ще 998 млн. грн. — на реалізацію реформи «Нова українська школа», що опосередковано сприяло розширенню мережі центрів розвитку та створенню умов для підвищення якості освітніх послуг для дітей з ООП.

Фінансова підтримка інклюзивної освіти в Україні здійснюється через адресну субвенцію, розмір якої визначається залежно від кількості дітей, що навчаються в інклюзивних класах конкретного закладу. Кошти виділяються на кожну дитину окремо: у 2017 році ця сума становила близько 16 тисяч гривень, а вже у 2018 році — майже 30 тисяч. Фінансування має цільовий характер і розподіляється між двома напрямами використання. Основна частина коштів (приблизно дві третини) спрямовується на оплату роботи фахівців, які проводять корекційно-розвиткові заняття відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини. Решта коштів використовується для придбання необхідного обладнання, навчальних матеріалів і засобів реабілітації, що допомагають забезпечити комфортні та ефективні умови навчання.

Такий підхід дозволяє закладам освіти гнучко розподіляти ресурси відповідно до реальних потреб дітей. Наприклад, якщо у школі або центрі є

кілька вихованців із порушеннями зору, отримане фінансування може бути використане для створення спеціалізованого кабінету тифлопедагога чи закупівлі пристроїв, які полегшують сприйняття навчального матеріалу. Таким чином, адресна субвенція не лише забезпечує матеріальну базу для роботи інклюзивно-ресурсних центрів, а й сприяє підвищенню якості освітнього процесу для дітей з особливими потребами.

Загальна площа закладу повинна становити не менше 160 м², що дає змогу розмістити необхідні функціональні приміщення, спроєктовані та обладнані з урахуванням специфіки потреб відвідувачів і вимог чинного законодавства України. Їх облаштування повинно відповідати державним санітарним нормам, правилам гігієни дитячих установ, а також положенням державних будівельних норм, що регламентують створення безбар'єрного та безпечного середовища. У приміщеннях облаштовуються:

- вестибюль;
- кімнати для надання індивідуальної допомоги;
- класи для проведення групових занять;
- кабінет логопеда;
- кабінет психолога;
- медпункт;
- спортзал;
- кабінет для проведення нарад;
- кабінет директора установи;
- технічні приміщення [28].

При проєктуванні ресурсної кімнати особлива увага має приділятися сенсорному середовищу та предметно-просторовому плануванню. Надмірні подразники, такі як яскраве світло, різкі звуки або перенасичені кольори, можуть викликати стрес і дискомфорт у дітей з порушеннями зору, слуху або аутизмом. Тому рекомендується використовувати м'яке, рівномірне освітлення, нейтральні кольорові палітри з точковими акцентами для орієнтації у просторі, а також матеріали, що поглинають шум, щоб мінімізувати зовнішні подразники. Необхідно передбачити можливість індивідуального регулювання освітлення та

мікроклімату, а також використання штор, жалюзі або інших засобів для контролю природного світла. Робоче освітлення може здійснюватися люмінесцентними або світлодіодними лампами, що відповідають санітарним вимогам.

Кімната повинна бути просторою, не перевантаженою зайвим обладнанням, без предметів, які можуть становити небезпеку для дітей. Важливим елементом є забезпечення зручного доступу до санітарних вузлів — умивальник, раковина та туалет мають розташовуватися у межах легкої доступності. Планування ресурсної кімнати слід здійснювати з урахуванням поруч приміщень, де можуть виникати зайві подразники, наприклад спортивного або музичного залу, оскільки це може відволікати дітей і знижувати ефективність корекційно-розвиткових занять. Раціональна організація простору забезпечує комфортне та функціональне середовище, яке сприяє максимально ефективному навчанню та розвитку дітей з особливими освітніми потребами [29] (Рис. 3.1).

Рис. 3.1 Особливості проєктування ресурсної кімнати, власна розробка

З метою вдосконалення матеріально-технічного забезпечення центрів розвитку дітей з особливими потребами Міністерство освіти і науки України підготувало проєкт наказу «Про примірний перелік вимог до оснащення кабінетів ІРЦ для надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами». Документ визначає основні складові оснащення, необхідні для ефективної організації освітнього процесу:

- *Мультимедійне обладнання.* Ця категорія передбачає наявність сучасних технічних засобів, що забезпечують інтерактивність і візуалізацію навчального матеріалу. До складу мультимедійного комплексу входять проекційний апарат екран, сенсорний, комплект для монтажу мультимедійного обладнання, а також система відеоспостереження.
- *Комп'ютерне обладнання.* До цього переліку належать пристрої, які забезпечують підготовку, зберігання та обробку навчальних матеріалів, а також підтримку цифрових методик навчання. Серед них — планшет, багатофункціональний пристрій (принтер, сканер) та ламінатор. Таке технічне забезпечення дозволяє фахівцям ІРЦ ефективно організовувати навчальний процес, адаптувати матеріали відповідно до індивідуальних потреб кожної дитини та підтримувати електронний документообіг.
- *Обладнання навчально-корекційного призначення.* Цей тип обладнання використовується для проведення спеціальних занять, спрямованих на розвиток мовлення, слухового сприйняття, пізнавальних процесів і моторики. До таких засобів належать програмно-апаратні комплекси з корекційними програмами.
- *Дидактичні матеріали.* Ця категорія охоплює широкий спектр навчально-розвивальних засобів, що допомагають у формуванні мовленнєвих, когнітивних і соціальних навичок. До них належать наочні матеріали для розвитку мовлення та мислення, різноманітні конструктори, логічні ігри, а також матеріали для сенсорних занять, зокрема пісочна терапія [30].

3.2. Вплив кольорового оформлення у забезпеченні комфорту відвідувачів центрів розвитку дітей з особливими потребами

Одним із головних аспектів під час проєктування приміщень для людей з інвалідністю є правильно підібрана колірна палітра, яка виконує не лише декоративну, а й практичну функцію. Гармонійне поєднання кольорів допомагає зробити простір зрозумілішим і безпечнішим: контрастні відтінки на стінах або підлозі можуть слугувати візуальними орієнтирами для людей із порушеннями зору, спрямовуючи їх у потрібному напрямку. Тому під час розроблення кольорового середовища дизайнери мають враховувати комплекс чинників — властивості матеріалів, особливості передачі кольору, а також зміну освітлення в різний час доби, щоб створити комфортний та функціональний інтер'єр.

Колір відіграє надзвичайно важливу роль у житті людини, впливаючи як на емоційний, так і на фізіологічний стан. Протягом історії він асоціювався з почуттями, настроями та внутрішніми переживаннями, формуючи наше сприйняття навколишнього світу. Колір є невід’ємною частиною матеріальної та духовної культури, виступаючи своєрідною універсальною мовою, яку люди розуміють інтуїтивно, незалежно від походження чи культури.

Знання про вплив кольорів людина застосовує у найрізноманітніших сферах — від педагогіки, психології, медицини та фізики до мистецтва, архітектури й дизайну. Особливого значення колір набуває під час створення просторів для людей із порушеннями зору. У таких випадках архітектори та дизайнери використовують колір як інструмент для структурування середовища: позначення функціональних зон, організації напрямків руху та побудови зрозумілої інформаційної системи всередині приміщення. Усе це спрямовано на реалізацію принципів універсального дизайну, який робить простір доступним і зручним для всіх.

Дослідження наукових робіт свідчать, що колір тісно пов’язаний з емоційною сферою людини вже з раннього віку, формуючи своєрідне ядро

кольоро-емоційного сприйняття. Вплив кольору особливо важливий для людей з порушенням зору. Усі видимі кольори, що діють на людину, можна умовно розділити на дві основні категорії:

1. Поверхневі кольори (червоний, жовтий):

- характеризуються щільністю та матеріальністю;
- легко локалізуються в просторі і створюють відчуття близькості до глядача;
- для людей із вадами зору ці кольори допомагають сприймати внутрішній простір і роблять його більш зрозумілим.

2. Просторові кольори (синій, зелений):

- відзначаються легкістю, повітряністю, відсутністю відчутної матеріальності;
- відстань до таких кольорів визначити складніше, вони створюють ефект віддаленості, додаючи відчуття масштабності та об'єму [31].

Колір виконує не лише естетичну, а й терапевтичну функцію. Його вплив на фізіологічні та психоемоційні процеси людини лежить в основі методу кольоротерапії — давньої практики, що використовує властивості кольору для зняття стресу та поліпшення самопочуття. У сучасних центрах розвитку дітей з особливими потребами кольоротерапія розглядається як ефективний інструмент для розвитку сенсорного досвіду. Вона сприяє емоційній стабільності, зниженню тривожності, розвитку комунікативних навичок і творчого потенціалу.

Ефективне використання кольоротерапії базується на розумінні того, як різні відтінки впливають на фізичний та емоційний стан людини. Нижче подано основні властивості кольорів та їхній вплив на особистість:

червоний – надзвичайно емоційний колір, що асоціюється з вогнем і енергією. Він активізує організм: прискорює серцебиття, стимулює дихання та підвищує тиск. Виявляє силу волі, енергійність, активність і впевненість у собі. Проте надмірна кількість червоного може провокувати агресію;

рожевий – колір затишку та спокою. Він створює відчуття захищеності та допомагає справлятися з напруженими ситуаціями;

помаранчевий – символ оптимізму і віри в себе. Він мотивує до дій, допомагає подолати психологічні травми, знімає внутрішні переживання та дарує відчуття благополуччя, піднімає настрій;

коричневий – колір стабільності та надійності. Він асоціюється з впевненістю і непохитністю, хоча у дітей може викликати відчуття дискомфорту або невпевненості;

жовтий – колір сонця, що пробуджує енергію, радість, цікавість і позитивне ставлення до життя;

зелений – символ надії та гармонії. Він заспокоює, допомагає досягти внутрішньої рівноваги, формує відчуття безпеки та незалежності;

синій – колір умиротворення і медитації. Темні відтінки сприяють концентрації, самоаналізу та розвитку інтуїції, уповільнюють біологічні процеси, допомагаючи зосередитися на внутрішніх потребах;

блакитний – колір спокою, у середовищі, де переважає блакитний колір, легше зосередитися, зняти тривогу та відчути довіру до простору. Цей колір м’яко впливає на психіку, формуючи відчуття безпеки, що особливо важливо для дітей із підвищеною чутливістю або емоційною вразливістю;

сірий – символ контролю, стабільності та реалістичного сприйняття. Він допомагає зберігати врівноваженість, хоча надмірне його використання в дизайн проєкті може провокувати апатію та меланхолію;

чорний – колір внутрішніх змін і самопізнання. У помірних кількостях чорний додає відчуття серйозності, сприяє концентрації уваги та внутрішньому спокою. Водночас надлишок цього кольору може викликати відчуття ізольованості чи приглушеності емоцій, тому його слід застосовувати обережно, як акцент для підсилення контрасту;

білий – символ чистоти, світла та радості. Він піднімає настрій, дарує відчуття легкості та допомагає справлятись з напругою;

фіолетовий – колір глибоких емоцій, внутрішнього спокою та творчої зосередженості. Він пробуджує уяву, сприяє інтуїтивному мисленню й

допомагає дитині відчути гармонію з власним внутрішнім світом. У середовищі, де присутні фіолетові відтінки, виникає атмосфера довіри, самопізнання та натхнення, але надмірне використання може створювати тяжкість для сприйняття.

Під час взаємодії з дітьми, які потребують особливого підходу в навчанні та розвитку, важливу роль відіграє використання кольоротерапії для збагачення емоційного та сенсорного досвіду, підвищення чутливості до емоцій оточуючих, вираженню власних почуттів та творчого самовираження. Залежно від цілей виділяють три основні сфери застосування кольору: організаційний рівень (створення сприятливого середовища), педагогічно-діагностичний (корекція та навчання) і реабілітаційний (психоемоційна підтримка та адаптація)[32] (Рис. 3.2).

Рис. 3.2 Основні напрями використання кольоротерапії у роботі з дітьми з особливими потребами, власна розробка

У виборі кольорів для дитини важливо враховувати не лише сам відтінок, а й його інтенсивність та вікову групу дитини. Для найменших — немовлят і дошкільнят — радять обирати ніжні, послаблені пастельні тони, що забезпечують відчуття безпеки, не провокують перевантаження сенсорики. У

віці приблизно 3–4 роки доцільно переходити до більш натуральних кольорів, причому перевагу бажано віддавати світлим відтінкам [33].

3.3. Основні особливості організації розвиваючого середовища в дитячих центрах

Організація розвивального середовища в центрах для дітей з особливими освітніми потребами є важливим чинником їхнього гармонійного розвитку, адаптації та соціалізації. Простір, у якому перебуває дитина, має не лише сприяти навчанню та грі, а й забезпечувати психологічний комфорт, емоційну стабільність і можливість самовираження. При створенні такого середовища особлива увага приділяється його доступності, функціональності, безпеці та комфорті — адже саме ці умови дозволяють кожній дитині вільно взаємодіяти з простором, розвивати комунікаційні навички та відчуття впевненості у власних силах (Рис. 3.3).

Рис. 3.3 Особливості дизайну інтер'єру центрів розвитку дітей, власна розробка

Можна виділити основні принципи створення прогресивного довкілля для дітей:

Принцип взаємодії передбачає, що основним чинником цього підходу є побудова щирих і довірливих відносин між педагогом і дитиною. Щоб реалізувати такий підхід, важливо створити середовище, у якому панує взаємоповага й відкритість у спілкуванні. Атмосфера в групі має бути партнерська, де дорослий виступає не контролером, а рівноправним учасником. Крім того, фізичний простір повинен бути організований так, щоб дитина відчувала себе комфортно поруч із вихователем — зокрема, доцільно використовувати меблі різної висоти, які дозволяють спілкуватися «на рівних» і підтримувати природний контакт.

Принцип креативності ґрунтується на тому, що дитина має можливість проявляти ініціативу та розвивати власні інтереси у спеціально створеному ігрово-предметному середовищі. Під час різних видів діяльності діти поступово вчаться приймати рішення, долати труднощі, досягати поставленої мети та знаходити оригінальні способи її реалізації. Завдяки цьому процесу дитина не лише пізнає світ, а й розвиває інтелектуальні, емоційні та вольові якості, що є основою її подальшого особистісного становлення.

Принцип динамічності передбачає, що предметне середовище, у якому перебуває дитина, має постійно змінюватися відповідно до її вікових особливостей та інтересів. Таке середовище не є статичним — воно розвивається разом із дитиною, стимулюючи її пізнавальну активність і самовираження. Уже в три роки діти можуть самостійно долучатися до оновлення простору: приносити з дому улюблені предмети, малюнки чи вироби, створені разом із батьками, щоб зробити групову кімнату більш живою та індивідуальною. Роль педагога полягає в тому, щоб підтримувати гармонію й цілісність середовища, уникати надлишку іграшок чи деталей та допомагати дітям використовувати наявні матеріали творчо й доцільно.

Принцип вільного вибору полягає у створенні в просторі групи кількох тематичних зон, які відповідають завданням навчально-виховної програми. Такий підхід дає дітям можливість самостійно обирати діяльність відповідно до

власних інтересів і настрою — гратися, виконувати творчі або пізнавальні завдання. Важливо, що діти можуть вільно переміщуватися між цими осередками, змінюючи активність залежно від потреби — від спокійних занять до більш рухливих і динамічних. Це сприяє розвитку самостійності, внутрішньої мотивації та вміння організовувати власний час.

Принцип комфорту полягає у створенні простору, який дарує дитині відчуття спокою, довіри й душевного тепла. У такому середовищі малюк відчуває себе захищеним і відкритим до спілкування. Гармонійна атмосфера формується не лише завдяки естетичному оформленню приміщення, а й через уважне ставлення дорослих до емоційних потреб дітей. Використання приємних деталей — м'якого освітлення, природних відтінків, живих квітів, картин чи декоративних елементів — допомагає створити затишок, який підтримує внутрішню рівновагу, знижує тривожність і сприяє позитивному самопочуттю кожної дитини.

Принцип естетичності передбачає створення гармонійного простору, у якому поєднання кольорів, форм і пропорцій предметів викликає в дитини відчуття краси та порядку. Важливо, щоб усі елементи середовища — від меблів до дрібних деталей — були підібрані зі смаком і розташовані логічно та зручно. Такий візуально збалансований простір не лише приваблює, а й виховує у дітей відчуття стилю, гармонії та естетичного сприйняття світу.

Принцип зв'язку з середовищем ґрунтується на тому, що предметно-ігрове середовище має відображати сучасний світ, у якому зростає дитина, та відповідати культурним особливостям її оточення. Простір, у якому дитина розвивається, повинен знайомити її з елементами повсякденного життя — сучасними технологіями, предметами побуту, зразками мистецтва, традиціями. Таке середовище сприяє формуванню у дітей реалістичного світосприйняття, культурної ідентичності та вміння поєднувати власний досвід із соціальними нормами і звичаями суспільства.

Віковий принцип базується на розумінні того, що кожен етап розвитку дитини потребує відповідного змісту та складності предметного середовища. На ранніх етапах розвитку важливо забезпечити дитину простими іграшками,

які стимулюють сенсорне сприйняття та дрібну моторику, тоді як з віком предмети стають різноманітнішими — з’являються сюжетно-рольові, дидактичні, музичні та технічні іграшки. Усі матеріали мають бути розташовані так, щоб дитина могла легко до них дістатися [34].

Ефективна взаємодія в освітньому процесі значною мірою залежить від активної участі батьків. Вони можуть сприяти розвитку дитини, підтримуючи її самостійність, стимулюючи прояви ініціативи та допомагаючи долати труднощі. Важливо помічати і цінувати навіть невеликі успіхи, а також залучати батьків до різноманітних заходів, щоб посилити взаєморозуміння з педагогами [35].

Висновки до ІІІ розділу

Аналіз ключових аспектів формування предметно-просторового середовища дитячих центрів показав, що головними принципами організації розвиваючого середовища є створення простору, який стимулює пізнавальну активність, забезпечує соціальну взаємодію і сприяє фізичному та емоційному розвитку дітей. Ефективне середовище має бути багатофункціональним, гнучким у використанні та естетично привабливим, що сприяє позитивному впливу на дитину, не викликаючи перевантаження. Важливими є як доступність простору для всіх користувачів, так і його адаптивність, що дозволяє змінювати функціональні зони у відповідності до вікових і когнітивних потреб дітей.

Проєктування центрів розвитку для дітей з особливими потребами вимагає особливої уваги до інклюзивних рішень. Дотримання вимог до доступності, таких як достатній простір для пересування, відсутність фізичних бар'єрів, зручне розташування елементів управління (вимикачі, ручки), є основними умовами для комфортного перебування дітей з фізичними, сенсорними та когнітивними розладами. Простір також повинен враховувати специфічні потреби візуального та тактильного сприйняття, зокрема через використання контрастних кольорів, доступних для сприйняття дітям із

порушеннями зору, або ж спеціальних інформаційних та навігаційних систем для дітей з вадами слуху. Облаштування таких центрів має передбачати спеціальні кімнати для індивідуальних занять, зон відпочинку, а також пристосовані туалети та душові для дітей з обмеженою мобільністю.

Таким чином, успішне проєктування дитячих центрів, зокрема для дітей з особливими потребами, базується на інтеграції функціональних, естетичних та інклюзивних рішень, що забезпечують комфортне і стимулююче середовище для всебічного розвитку кожної дитини.

Колірне оформлення приміщень центрів розвитку дітей з особливими потребами відіграє важливу роль у створенні комфортного та сприятливого середовища для навчання та корекційної роботи. Кожен колір здатен пробуджувати певні почуття, стимулювати активність або навпаки заспокоювати, формуючи настрій, сприйняття та внутрішній баланс. Збалансоване кольорове рішення допомагає формувати відчуття спокою і безпеки, що є важливим для успішного проведення корекційно-розвивальних занять.

Облаштування розвивального середовища у дитячих центрах повинно поєднувати функціональність та адаптацію. Простір має бути організований так, щоб забезпечувати безперешкодний доступ до різних зон — навчальної, ігрової, сенсорної та зони відпочинку — з урахуванням можливості індивідуальної роботи та групових занять. Доцільним є використання мобільних меблів, сенсорних ігрових матеріалів, дидактичних засобів та пристроїв для корекційних занять, що б дозволяли змінювати просторову конфігурацію відповідно до потреб.

РОЗДІЛ IV. ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

4.1. Вихідні дані та завдання на проєктування

Для реалізації дизайн проєкту інтер’єрів центру розвитку дітей з особливими потребами за підоснову був обраний дитячий центр Hello BABY від української дизайн-студії SVOYA STUDIO, запроєктований 2014 року. Установа розташована за адресою: місто Дніпро, перехрестя вул. Моссаковського і вул. Шевченко, займає площу 517 м² (Рис.4.1).

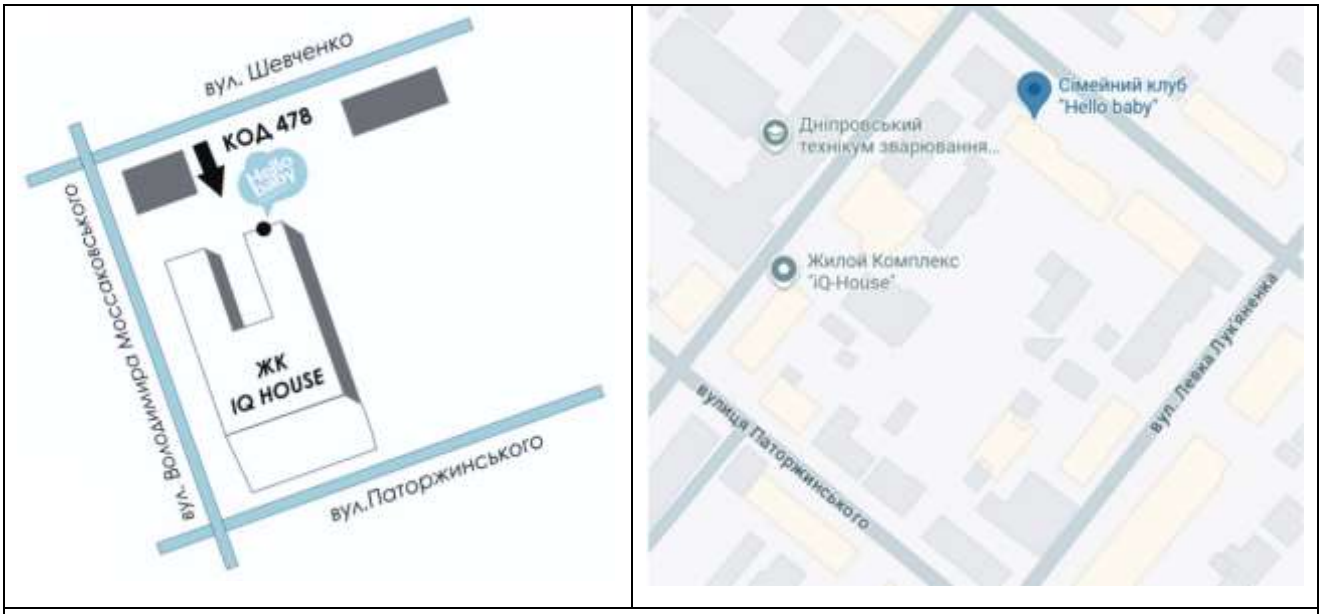

Рис. 4.1. Ситуаційна схема [36]

Центр Hello BABY організовано таким чином, щоб забезпечити комфортне, безпечне та функціональне середовище для дітей і батьків. Він складається з наступних основних зон і приміщень:

- *вхідна зона* — включає рецепцію, кафетерій та магазин дитячих товарів. Через вхідну групу організовано доступ коридору, що об’єднує всі приміщення центру та містить тематично оформлені зони відпочинку;
- *спортивний зал* — займає значну площу, розрахований для різних вікових категорій, за потреби його можна переобладнати в актову залу; вхід передбачається через роздягальні та вестибюль;

- *адміністративна зона* — кабінет директора та кімнати для персоналу, знаходяться недалеко від центрального входу;
- *клубна зона* — містить окремі санітарні вузли для дітей і працівників, а також обладнані душові зони;
- *навчальні класи* — три навчальні простори, два з яких трансформуються в залу для групових занять;
- *індивідуальні кімнати* — окремі простори для персональних занять;
- *музичний зал;*
- *творча студія* — простір для образотворчої діяльності та розвитку креативних навичок;
- *технічний блок* — відповідає за організаційне забезпечення роботи центру (Рис. 4.2).

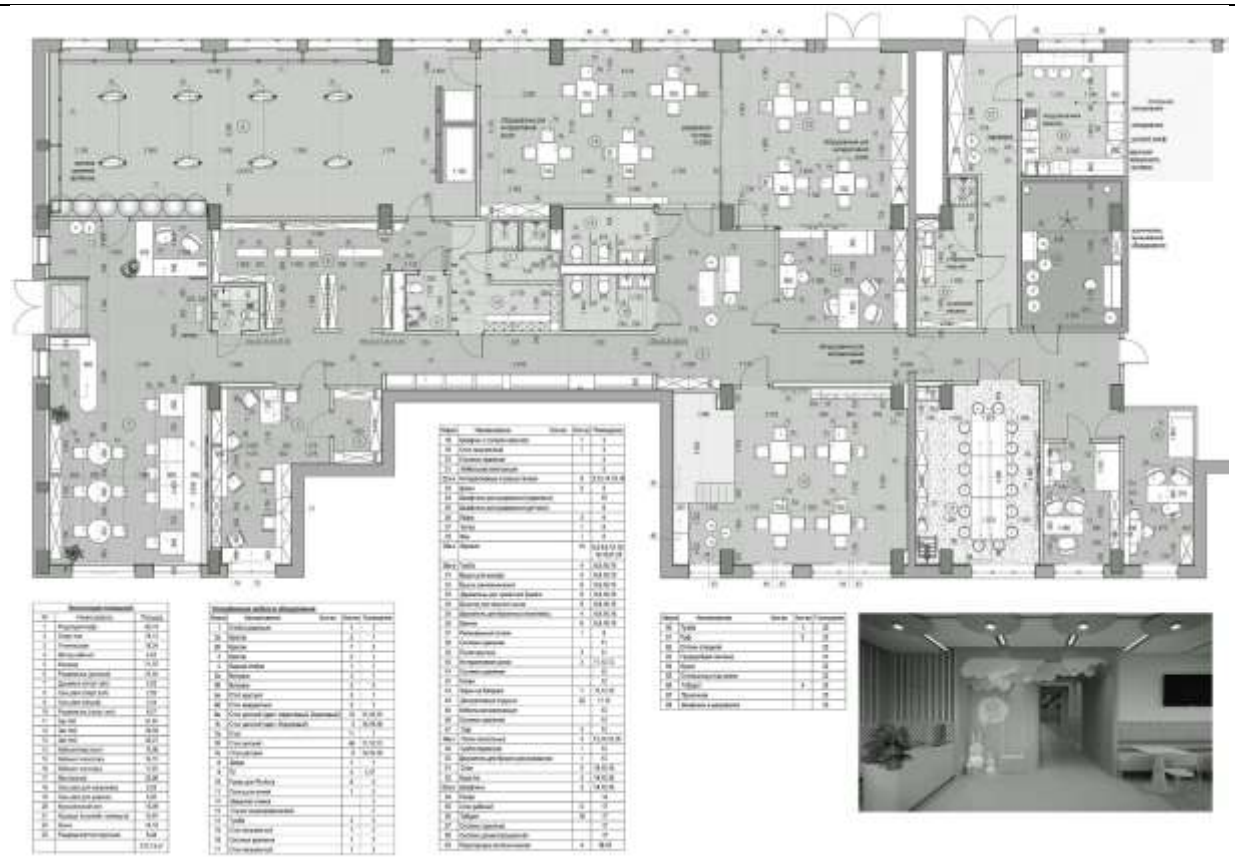

Рис. 4.2 Вихідний план з експлікацією приміщень

Під час проєктування центру особлива увага приділялась логічному розташуванню приміщень та забезпеченню максимальної зручності пересування відвідувачів. Крім того, враховувалась перспектива розширення

площі та ефективне розміщення інженерних мереж. Зокрема, організація каналізаційних стояків була спланована так, щоб вони гармонійно інтегрувалися у просторову композицію будівлі та не обмежували функціональне використання приміщень

Фасад будівлі, у якій розташований центр Hello BABY, являє собою сучасне архітектурне оформлення житлового комплексу IQ House. Перший поверх, що повністю відведений під дитячий центр, вирізняється великими панорамними вітринами, які забезпечують максимальне природне освітлення та створюють відкритий, дружній образ закладу. Чіткі геометричні лінії, нейтральна кольорова гама з акцентною обшивкою формують стриманий, але виразний зовнішній вигляд (Рис. 4.3).

Рис. 4.3 Перспективне зображення будівлі [37]

4.2. Об'ємно-просторове рішення інтер'єрів дитячого центру

Об’ємно-просторове рішення інтер’єрів дитячого центру було розроблено з метою поєднання функціональності, доступності та естетичної виразності.

Проєкт передбачає організацію простору з можливістю адаптації до різних видів активностей дітей з ООП у безпечному та гармонійному середовищі.

На обмірному плані дитячого центру продемонстроване логічне розміщення приміщень. Проєкт передбачає окремі блоки для адміністративних, навчально-ігрових, творчих і технічних функцій, що дозволяє організувати простір максимально ефективно для дітей різного віку. Основні комунікаційні коридори забезпечують легкий доступ до всіх кімнат, а їхнє розташування сприяє інтуїтивній орієнтації відвідувачів.

Особливу увагу приділено просторовому співвідношенню зон активностей та відпочинку. Ігрові та навчальні приміщення розміщені так, щоб забезпечувати природний потік руху, водночас створюючи ізольовані куточки для спокійних занять та творчої роботи. Службові приміщення інтегровані в план таким чином, щоб не порушувати загальної логіки простору і залишити більше місця для основних функціональних зон центру. Експлікація приміщень дає повне уявлення про їхнє призначення, площу та взаємозв’язок, що є важливим етапом для подальшого розвитку проєкту та переходу до композиційного рішення інтер’єрів (Рис. 4.4).

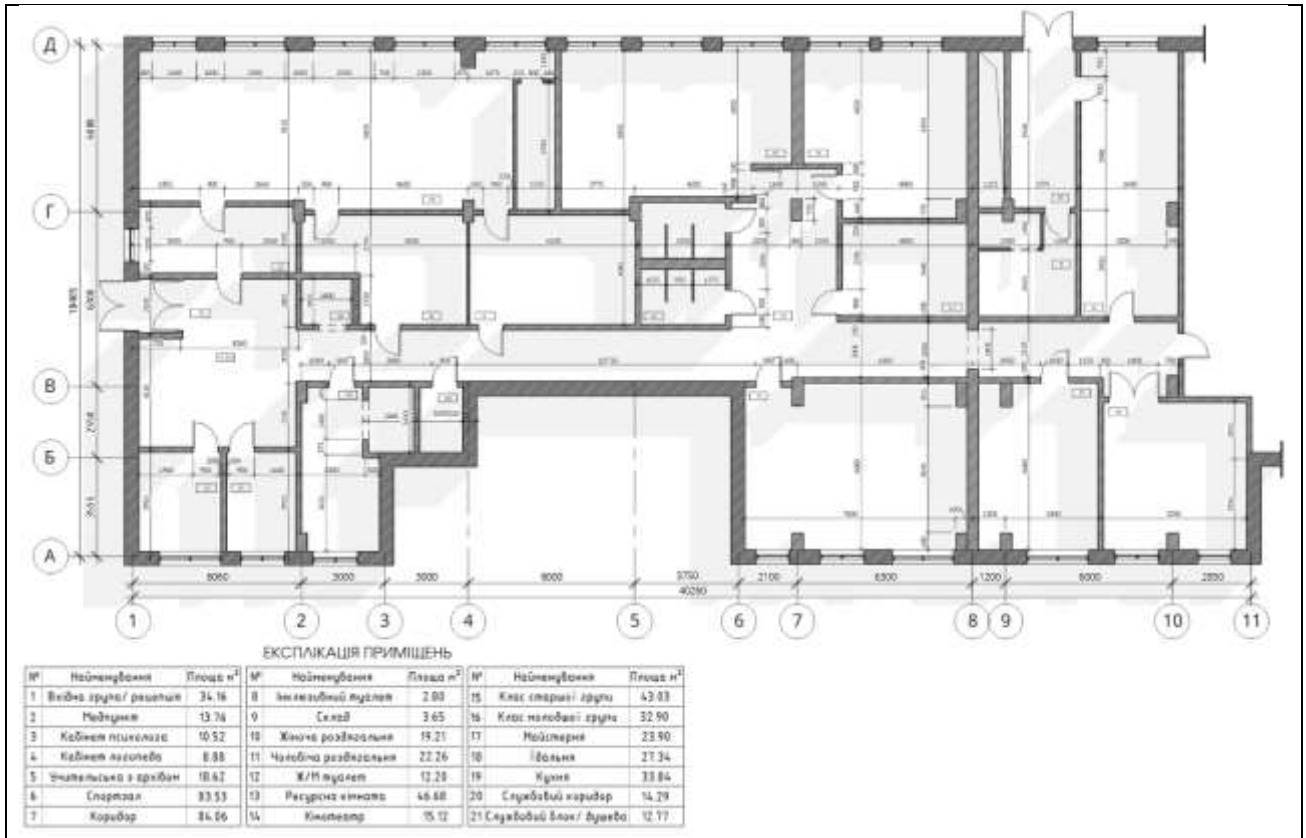

Рис. 4.4 Обмірний план з експлікацією приміщень

План умеблювання відображає розміщення меблевих та інженерних елементів, що дозволяє оцінити пропорції об’ємів та ефективність використання площі.

План передбачає розташування меблів відповідно до ергономічних вимог та стандартів безпечності для дітей з особливими потребами, включно з маломобільними групами. Всі меблі підібрані за розмірами та конфігурацією відповідно до нормативних документів, що регламентують доступність, висоту, ширину проходів і простір для пересування допоміжними засобами.

Меблі розташовані функціонально, з урахуванням зонування центру: навчальні столи та робочі місця розміщені в добре освітлених зонах, ігрові елементи – у відкритих частинах приміщення для вільного руху дітей, а допоміжні меблі – уздовж стін для оптимізації простору. Ергономіка проявляється у висоті столів і стільців, що дозволяє маломобільним дітям комфортно користуватися ними, у плавних формах меблів без гострих кутів для

зменшення ризику травм, а також у легкості переміщення окремих елементів при потребі зміни конфігурації простору (Рис. 4.5).

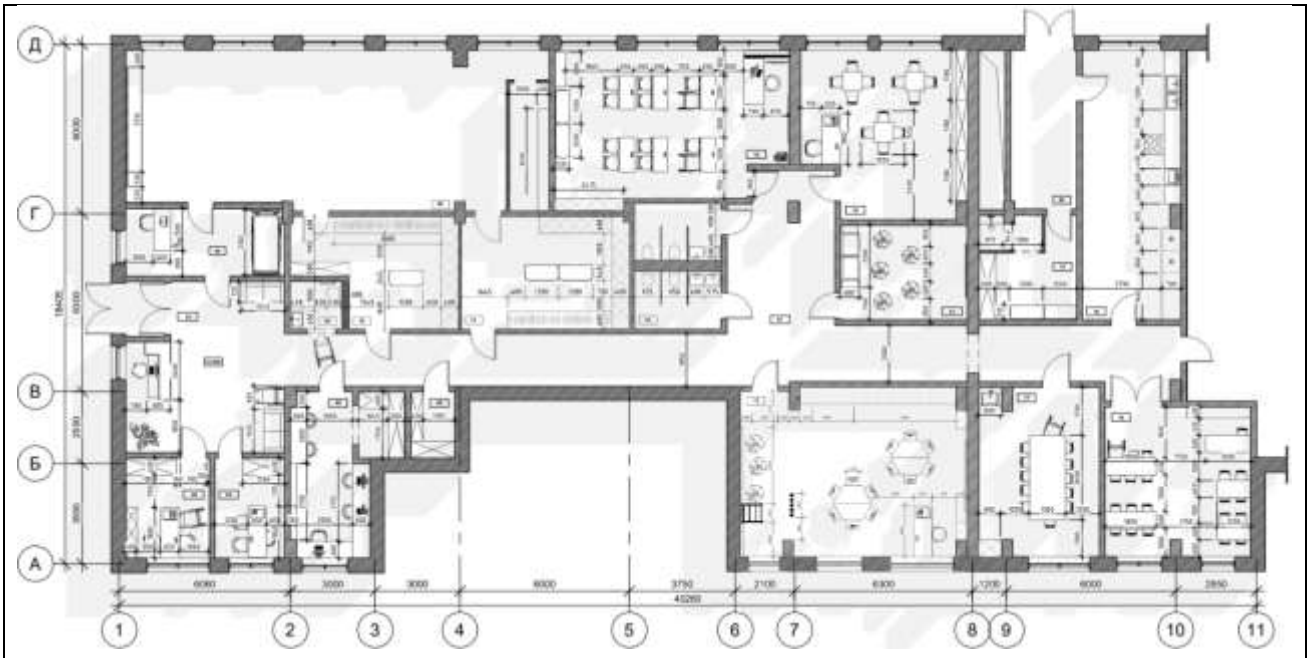

Рис. 4.5 План умеблювання

4.3. Композиційне рішення інтер'єрів дитячого центру

Композиційне рішення інтер’єрів дитячого центру формувалося на основі поєднання чітких геометричних структур, збалансованих тональних співвідношень та візуальних акцентів, які сприяють орієнтації у просторі та не створюють перевантаження для користувачів. Основою побудови інтер’єру є використання простих ліній, ясно визначених пропорцій та врівноважених об’ємів, що забезпечують зчитуваність простору та сприяють комфортному сприйняттю середовища дітьми, включно з маломобільними й сенсорно чутливими групами.

У композиції інтер’єрів застосовані стримані фактури та помірні контрастні співвідношення, що дозволяють формувати візуально легкий простір без ефекту нависання стін або надмірної концентрації уваги на другорядних елементах. Поєднання гладких і матових поверхонь, округлених та лінійних форм меблів, а також розподіл світлових акцентів забезпечують

узгодженість матеріально-просторових характеристик інтер’єру. Світло використано як композиційний інструмент: воно підкреслює структуру простору, пом’якшує контури і сприяє створенню візуальної глибини, що є важливим для комфортного перебування дітей у навчально-розвивальному середовищі.

Для демонстрації композиційного рішення було детально розроблено приміщення навчального класу старшої групи, ресурсної кімнати та кабінет психолога:

Композиційне рішення навчального класу в центрі розвитку дітей з особливими потребами ґрунтується на створенні впорядкованого, зрозумілого та сенсорно врівноваженого простору. Основна навчальна зона сформована навколо робочих місць учнів, де встановлені столи з можливістю регулювання висоти та навчальні стільці. Використання світлої паркетної дошки як основного покриття підлоги виконує роль нейтрального фону, що об’єднує всі елементи інтер’єру й забезпечує чисту, стабільну візуальну площину для формування подальших композиційних акцентів. Робоче місце вчителя представлено великим столом із допоміжними тумбами, а фронтальна зона оснащена навчальною дошкою з навісним проектором, що забезпечує варіативність подачі матеріалу.

У дальній частині класу передбачено додатковий функціональний осередок, що включає м’яке сидіння для консультанта чи батьків, а також вмонтовані шафи для навчальних матеріалів та документації.

Колористична палітра побудована на теплих пастельних відтінках зеленого, бежевого та світло-синього. Такий підхід сприяє стабілізації емоційного стану дітей та підтримує концентрацію, оскільки спокійні кольори не створюють сенсорного перевантаження. Темніші коричневі акценти застосовані дозовано, переважно у меблевих елементах, щоб формувати візуальні орієнтири без порушення загальної концепції інтер'єру (Рис. 4.6).

Рис. 4.6 Візуалізація навчального класу старшої групи

Композиційна організація ресурсної кімнати спрямована на забезпечення гнучкого, адаптивного та сенсорно врівноваженого середовища, що підтримує як навчальну діяльність, так і терапевтичні ігрові практики. Простір умовно поділений на дві взаємопов'язані функціональні зони — навчальну та ігрову — які зберігають єдину стилістичну логіку, але працюють на різні способи взаємодії дитини з середовищем.

Навчальна частина обладнана мобільними столами, що дозволяють оперативно змінювати конфігурацію робочих місць відповідно до конкретних педагогічних завдань. Робоче місце педагога організоване як локальний центр управління навчальним процесом, доповнений дошкою для демонстрації інформації. По обидва боки дошки розміщені відкриті стелажі для навчально-методичних матеріалів, що забезпечують легкий доступ і водночас підтримують порядок, формуючи візуально структурований простір (Рис. 4.7).

Рис. 4.7 Візуалізація навчальної частини в ресурсній кімнаті

Ігрова зона виконує компенсаторно-розвивальну функцію та створює умови для зниження сенсорного напруження. Тут розташовані інтерактивні настінні панелі з розвивальними елементами, м’які пуфи та ігрові модулі, а також сухий басейн. Обладнання цієї частини має округлі форми та пом’якшені тактильні поверхні, що підвищує безпечність і сприяє психологічному комфорту дітей (Рис. 4.8).

Рис. 4.8 Візуалізація ігрової частини в ресурсній кімнаті

Колористична концепція ресурсної кімнати базується на поєднанні пастельних бежевих, гірчичних, рожевих, коричневих та приглушено-зелених, синіх відтінків. Така палітра забезпечує м’яке сенсорне середовище, що мінімізує перевантаження та формує емоційно стабільний простір. Збалансоване використання теплих тонів у навчальній частині та більш різноманітних, але все ще пастельних акцентів в ігровій зоні підсилює логіку функціонального поділу та утримує цілісність композиційної структури приміщення.

Композиційне рішення кабінету психолога спрямоване на формування стабільного та нейтрального середовища, що підтримує емоційну безпеку й довірливу взаємодію. Простір включає робочу зону психолога, місце для індивідуальної та групової роботи, блок зберігання спеціалізованих матеріалів.

Меблеве оснащення включає робочий стіл психолога, крісла для відвідувачів та стелажі для корекційних матеріалів. Меблі виконані з м’якими контурами та приємною текстурою, що сприяє зниженню тривожності та створює невимушену атмосферу для терапевтичної роботи.

Колористичне рішення побудоване на світлих бежево-коричневих і теракотових відтінках, які формують тепле, ненав’язливе тло та підтримують емоційну рівновагу. Використання природних текстур і обмеженої кількості візуальних акцентів забезпечує комфортне, збалансоване й функціонально виважене середовище, адаптоване до потреб дітей з особливими освітніми потребами (Рис. 4.9).

Рис. 4.9 Візуалізація кібінету психолога

План освітлення сформовано з урахуванням візуально-композиційних та ергономічних вимог для різних типів приміщень центру. У коридорах використано систему трекінгових і точкових вбудованих світильників, що забезпечують рівномірний розподіл світлового потоку та підкреслюють лінійність простору. У вхідній групі передбачено використання крупноформатних підвісних світильників, які забезпечують високий рівень загального освітлення та формують виразний просторовий акцент. Завдяки значному світловому потоку такі прилади підсилюють візуальну відкритість і масштабність простору.

У навчальних приміщеннях використано комбіновану схему освітлення: підвісні світильники над робочими поверхнями та рівномірне базове освітлення точковими світильниками. Така система сприяє коректному зоровому

сприйняттю, забезпечує відповідний рівень освітленості та підкреслює композиційну структуру інтер'єру. Світлові рішення спрямовані на те, щоб підсилювати геометрію приміщень, не порушуючи візуальної рівноваги (Рис. 4.10).

№	Назва	Розмір	К- сть	Зображення
1	Врізний точковий світильник VASMAR 55723	R 75	45	
2	Трековий світильник Laguna Lighting	1000/1500/ 2000/3000* 50	38	
3	Люстра підвісна SG 47 BK	R 300	4	
4	Світильник Monza Circle	R 180	26	

Рис. 4.10 Специфікація освітлювальних приладів

Висновки до IV розділу

У межах четвертого розділу було використано основні підходи до формування інтер'єрів дитячого центру розвитку дітей з особливими освітніми потребами які розглядались в попередніх розділах.

На етапі аналізу вихідних даних розглянуто ситуаційну схему, вихідний план з експлікацією приміщень та перспективне зображення будівлі, що дозволило об'єктивно визначити вихідні просторові параметри об'єкта, його функціональні обмеження та потенціал для переобладнання.

Було виконано переобладнання приміщень відповідно до потреб користувачів з ООП. На основі обмірного плану та експлікації сформовано структуру приміщень із забезпеченням безбар'єрності, раціональної організації руху та можливості користування простором дітьми з різним рівнем мобільності. План умеблювання відобразив застосування адаптивних і безпечних меблів, що відповідають ергономічним вимогам для інклюзивного навчального середовища.

Композиційне рішення інтер'єрів узгоджено з функціональною структурою центру. У проєкті використано стримані фактури, нейтральні колористичні співвідношення з ненав'язливими акцентами та прості геометричні форми, що сприяють зниженню сенсорного перенавантаження та формують візуально впорядкований простір.

У межах проєктування інтер'єрів центру розвитку дітей з особливими потребами були розроблені візуалізації трьох функціонально важливих приміщень: навчального класу, ресурсної кімнати та кабінету психолога. Кожен інтер'єр сформовано відповідно до принципів універсального дизайну, сенсорної збалансованості та вимог безбар'єрного середовища.

Навчальний клас представлено як простір із чіткою організацією робочих процесів: партами з регулюванням висоти, робоче місце вчителя та інтегрованими зонами зберігання. Колористика витримана у спокійних пастельних відтінках, що підтримують концентрацію та знижують сенсорне навантаження.

Ресурсна кімната спроєктована як багатофункціональний простір із навчальною та ігровою зонами, мобільними меблями, відкритими стелажами та інтерактивними елементами. Використана тепла пастельна гамма забезпечує комфортну атмосферу для корекційно-розвивальної роботи.

Кабінет психолога оформлено як нейтральний, емоційно врівноважений простір, побудований з використанням теплих бежево-коричневих відтінків. Інтер'єр включає робочу зону фахівця з функціональним столом, крісла для відвідувачів та систему закритих і відкритих стелажів для впорядкованого

зберігання матеріалів, необхідних для дитячих психодіагностичних і терапевтичних занять.

Світлотехнічна частина узагальнена на специфікації освітлювальних приладів. У навчальних приміщеннях передбачено комбіновану схему: локальне освітлення над робочими столами для забезпечення зорового комфорту та рівномірне базове освітлення за допомогою точкових світильників по периметру. У коридорах і вхідній групі застосовані вбудовані та трекові системи, що забезпечують рівномірність світлового поля і зменшують різкі контрасти. Таке рішення відповідає вимогам інклюзивного простору, де стабільність світлового середовища має важливе значення для дітей із сенсорними та когнітивними особливостями.

РОЗДІЛ V. РОЗРОБКА ЕЛЕМЕНТУ УМЕБЛЮВАННЯ В ІНТЕР'ЄРІ ДИТЯЧОГО ЦЕНТРУ

5.1. Дослідження та аналіз прототипів

Для даної дипломної роботи було розроблено проєкт ергономічного крісла з підставкою під ноги, модель була спеціально розроблена для відвідувачів кабінету психолога та логопеда. Для створення та розробки даної конструкції було розглянуто аналоги м'яких меблів.

- Крісло ЕКЕНЕСЕТ

Крісло ЕКЕНЕСЕТ відтворює конструктивні підходи скандинавського дизайну 1950-х років, поєднуючи ретроестетику з універсальною формою, придатною для більшості інтер'єрних середовищ.

Каркас із масиву буку проходить тонування та подальше лакування, що фіксує природну структуру волокон; каркас гарантує довготривалу експлуатаційну стійкість, а вигнута геометрія спинки оптимізує положення тіла. Високі ніжки полегшують доступ до простору під конструкцією та спрощують прибирання.

Сидіння та спинка виготовлені з високоеластичного пінополіуретану, який відновлює форму після навантаження. Зигзагоподібні пружини та підтримувальна текстильна основа забезпечують стабільний розподіл тиску та підвищений рівень комфорту.

Незнімне покриття зберігає форму та посадку впродовж тривалого використання, а різноманітність оздоблювальних матеріалів дає змогу адаптувати модель до конкретних інтер'єрних вимог (Рис. 5.1).

Загальні розміри:

- висота спинки: 460 мм;
- ширина: 640 мм;
- глибина: 780 мм;
- висота: 760 мм;
- висота під меблями: 220 мм;

- висота підлокітника: 630 мм;

- ширина сидіння: 560 мм;

- глибина сидіння: 500 мм;

- висота сидіння: 450 мм (Рис. 5.1).

Рис. 5.1 Перспективне зображення крісла ЕКЕНЕСЕТ та його розміри в зібраному вигляді [38]

- Крісло-шезлонг Savannah

Крісло-шезлонг Savannah належить до однойменної серії, концепція якої базується на поєднанні чіткої конструктивної форми та виражених тактильних якостей матеріалів. Зовнішній каркас виконано з масиву тикового дерева, що створює жорстку опорну основу. Модель оснащена подушками з пінополіуретану, які повністю оббиті текстилем. Чохли не передбачають зняття (Рис. 5.2).

Модель розроблена дизайнеркою Монікою Ферстер в 2022 році, як сучасне трактування скандинавської дизайн-філософії, орієнтованої на функціональність, природні матеріали та ергономіку. Конструктивне рішення дозволяє інтегрувати крісло як у громадські зони відпочинку та лаунж-простори, так і у приватні інтер’єри.

Габарити моделі:

- ширина 670 мм;

- глибина 780 мм;

- висота 750 мм.

Рис. 5.2 Перспективне зображення крісла-шезлонга Savannah [39]

- Крісло та пуф Times Lounge

Крісло та пуф Times Lounge, створені дизайнерами Spalvieri та Del Ciotto для бренду Poltrona Frau у 2021 році, їх дизайн ґрунтується на поєднанні раціональної конструктивності та матеріальної виразності. Основою обох елементів є рама з масиву ясена, що допускає варіації у відтінках — від насиченого мокко до темного венге. Дерев’яний каркас виконує опорну функцію та формує геометрично виважену структуру (Рис. 5.3).

Поверх жорсткої рами інтегровано шкіряний зовнішній шар Pelle Frau, який працює як конструктивне покриття й одночасно визначає візуальну ідентичність виробу. Для забезпечення гнучкості застосовано прихований технічний текстиль, що компенсує жорсткість дерев'яної основи.

Формування комфортної зони сидіння здійснюється за рахунок м’яких подушок зі шкіряною або текстильною оббивкою. Подушки фіксуються до конструкції за допомогою прихованих з’єднувальних елементів — блискавок і кнопок, що забезпечує стабільність та непомітність кріплень у візуальному сприйнятті.

Габаритні параметри виробу:

-ширина 830 мм;

- глибина 850 мм;

- висота 770 мм;

- висота сидіння 440 мм.

Пуф Times Lounge повторює концептуальні особливості крісла — поєднання твердої рами, шкіряного зовнішнього шару та м'якої адаптивної верхньої частини. Він розроблений як додатковий елемент до крісла, проте може використовуватися і автономно як тимчасове сидіння.

Рис. 5.3 Перспективне зображення крісла та пуфа Times Lounge [40]

- Крісло Tessa T1 з підставкою під ноги

Крісло Tessa T1 разом із відповідною підставкою для ніг було спроєктовано Фредом Лоуеном для бренду Tessa та відзначене премією Dunhill Design Award у 1970 році. Модель T1 успадковує конструктивну логіку та міцність каркаса, застосовані в попередньому варіанті крісла T21. Основна відмінність полягає у зміненій конфігурації спинки, яка має більш традиційні пропорції та плавнішу геометрію порівняно з T21.

Опорна структура виконана з тикового масиву, поверхня якого поєднується зі шкіряним оздобленням у кремовому відтінку. Для формування сидіння та спинки використано новий високощільний пінополіуретан, що забезпечує стабільні експлуатаційні характеристики та довготривалу пружність. Оббивка виконана зі шкіри Warwick La Casa, що характеризується поверхневим зерном, легким поліруванням та пігментованою структурою з декоративним

тисненням. Матеріал має м’яку тактильність і придатний як для інтенсивного комерційного використання, так і для приватних інтер’єрів (Рис. 5.4).

Період розробки: приблизно 1970-ті роки.

Габарити виробу:

1. Крісло: ширина 800 мм., висота сидіння 440 мм., глибина сидіння 740 мм.
2. Підставка під ноги: ширина 590 мм., висота 390 мм., глибина 560 мм.

Рис. 5.4 Крісло Tessa T1 з підставкою під ноги в інтер'єрі [41]

- Крісло Labrador від Gus* Modern

Крісло Labrador представляє собою інтерпретацію модерністських принципів через екологічно орієнтований дизайн. Конструкція побудована на максимальному спрощенні форми, що підкреслює візуальну легкість та функціональну чистоту. Скандинавська естетика виробу формується за рахунок комбінації натуральних матеріалів, зокрема масиву ясена та елементів ручного шкіряного оздоблення. Використана деревина сертифікована FSC, що гарантує відповідальне використання деревини.

М’які елементи сидіння, спинки та підголівника виконані з високоеластичної поліуретанової піни середньої щільності. Текстильна оббивка виготовлена зі штучної вовни, виробленої із 100% перероблених пластикових відходів. Знімний, регульований підголівник обладнаний механізмом з

противагою зі шкіри та дерева, що дає змогу індивідуально налаштовувати положення для комфортного відпочинку (Рис. 5.5).

Габаритні розміри:

- ширина 770 мм;
- глибина 800 мм;
- загальна висота 1070 мм;
- висота сидіння 400 мм;
- висота підлокітників 600 мм.

Рис. 5.5 Крісло Labrador від Gus* Modern [42]

5.2. Функціонально-конструктивні рішення та матеріали

Розроблений комплект, що включає крісло та підставку для ніг, сформований відповідно до вимог ергономіки, структурної раціональності та візуальної стриманості. Дизайнерське рішення базується на поєднанні чіткої геометрії несучого каркасу та лаконічних м’яких елементів, що підкреслюють функціональність виробу. Стильове спрямування тяжіє до сучасного мінімалізму з акцентом на природні матеріали.

Опорна частина комплекту виконана з масиву ясену, який забезпечує необхідну міцність, стабільність та довговічність. Каркас має помірний нахил спинки, що покращує посадку та знижує навантаження на хребет. Ніжки мають помірно-розширену конструкцію та утворюють стійку опорну систему.

М’які елементи крісла — сидіння, спинка та підголівник, виготовлені з поліуретанової піни середньої щільності, що забезпечує рівномірний розподіл навантаження й підтримку тіла при тривалому сидінні.

Обшивка виробу виконана у двофактурному комбінованому рішенні, що підсилює як візуальне розмежування об’ємів, так і функціональність експлуатації.

- Темніші елементи (зовнішні площини підлокітників, бічні частини сидіння та повністю весь бічний периметр пуфа) виконано зі штучної шкіри. Таке рішення забезпечує підвищену зносостійкість зон, що піддаються частому дотику, легко очищуються та мають достатню еластичність для охайного облягання радіусних деталей.
- Світлі елементи (сидіння, спинка та підголівник, верхня площина пуфа) виконано з бавовняного текстильного покриття, що належить до матеріалів природного походження з високим показником гігієнічності та повітропроникності. Тканина має щільну рівномірну структуру, що забезпечує стабільну форму та знижує ризик деформації під час тривалого використання. Завдяки натуральному волокну матеріал відзначається терморегуляційними властивостями: він не перегрівається під час контакту з тілом, підтримує комфортну температуру та запобігає накопиченню вологи.

Підголівник має регульований кріпильний елемент, що дає змогу адаптувати його положення відповідно до індивідуальних антропометричних параметрів користувача.

Пуф під ноги функціонально доповнює крісло, забезпечуючи оптимальне положення нижніх кінцівок під час відпочинку. Його конструкція зберігає

аналогічні матеріальні та технологічні рішення, що формує єдиний комплекс меблевих елементів (Рис. 5.6).

Рис. 5.6 Перспективне зображення моделі

Загальні розміри крісла:

- висота спинки: 580 мм;
- ширина крісла: 710 мм;
- висота: 1050 мм;
- висота підлокітника: 640 мм;
- ширина сидіння: 595 мм;
- глибина сидіння: 510 мм;
- висота сидіння: 470 мм.

Загальні розміри підставки для ніг:

- висота: 350 мм;
- ширина: 540 мм;
- глибина: 480 мм (Рис. 5.7).

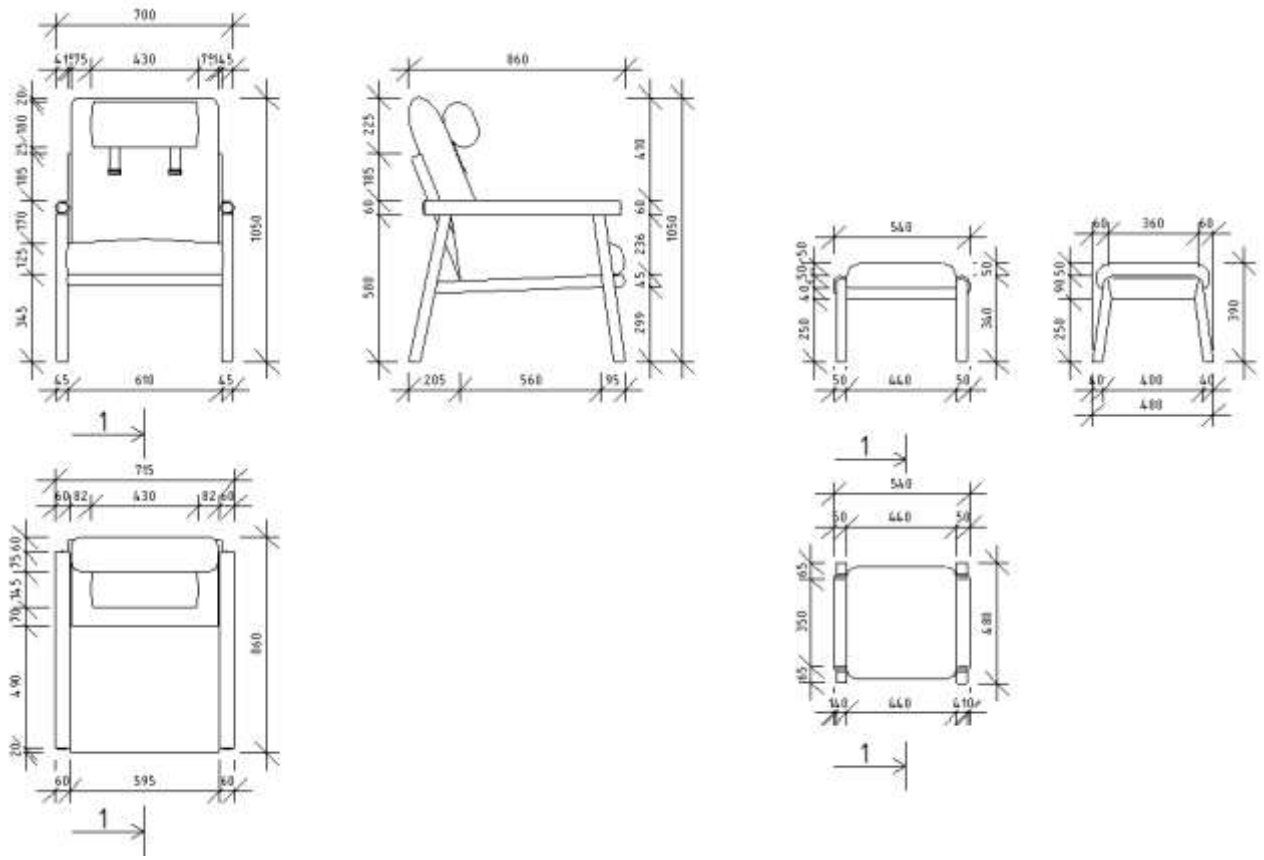

Рис. 5.7 Ортогональні проекції крісла та підставки для ніг

Висновки до V розділу

У межах дослідження було проведено оглядовий аналіз різних моделей крісел, відібраних як орієнтовні зразки для формування власного проєктного рішення. Аналіз їхніх конструктивних, ергономічних та матеріальних характеристик дав змогу визначити ключові параметри, на які доцільно спиратися під час розроблення авторської моделі, забезпечуючи її відповідність сучасним функціональним та естетичним вимогам.

Розроблено конструкцію крісла з підставкою для ніг, що включає жорсткий каркас із масиву ясену та м’які елементи з поліуретанової піни середньої щільності. Для обшивки використано комбіновані матеріали: текстиль на основі бавовни та екошкіру. Текстиль забезпечує

повітропроникність і стійкість до зношення, екошкіра — підвищену зносостійкість у зонах навантаження та легкість у догляді.

Сформована конструкція відповідає визначеним функціональним та ергономічним вимогам, поєднує міцність несучої основи з раціональним підбором матеріалів і забезпечує збалансовані експлуатаційні характеристики.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході виконання дипломної роботи було комплексно досліджено особливості формування інтер’єрів центру розвитку дітей з особливими потребами, що дало можливість системно визначити принципи, критерії та засоби проєктування адаптивного, безпечного та стимулюючого середовища. Дослідження охоплювало теоретичні, аналітичні та практичні аспекти, а також включало розробку авторського проєкту та створення елемента умеблювання, інтегрованого в загальну концепцію інтер’єрного рішення.

На початковому етапі було здійснено аналіз стану наукової досліджуваності теми, який показав, що формування інклюзивного освітнього простору є важливим напрямом сучасної педагогічної, архітектурної та дизайнерської практики. Розглянуті міжнародні законодавчі положення продемонстрували наявність усталених стандартів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до освіти та підтримку дітей з різними формами порушень розвитку. Паралельно було проаналізовано вітчизняні тенденції реалізації інклюзивної освіти, що дозволило окреслити перспективні напрями адаптації існуючої нормативно-правової бази до сучасних вимог безбар’єрності. Вивчення засобів створення інклюзивного середовища показало, що ключовим аспектом залишається комплексний підхід, у якому архітектурно-просторові, функціональні та психологічні чинники розглядаються як взаємопов’язані.

Другий розділ був присвячений аналізу зарубіжних та вітчизняних проєктів центрів розвитку дітей, а також подібних за специфікою інтер'єрів. Була досліджена нормативна база з проєктування приміщень центрів розвитку дітей з особливими потребами. Огляд прикладів функціонально організованих дитячих середовищ дозволив виділити оптимальні планувальні рішення, прийоми зонування, особливості організації комунікацій та вимоги до безпеки. Аналіз нормативних документів продемонстрував, що ключовими є принципи доступності, адаптації приміщень до потреб різних користувачів, вимоги до освітлення, кольорового середовища, акустичного комфорту та використання

матеріалів, безпечних для дітей. Узагальнення цих положень стало базою для подальшої розробки власного проєкту.

У третьому розділі було зосереджено увагу на факторах, що визначають специфіку предметно-просторового середовища центрів розвитку дітей. Окремо було досліджено вплив кольорового оформлення на психоемоційний стан дітей з особливими потребами. Встановлено, що збалансовані, м'які кольорові схеми сприяють зниженню сенсорного перенавантаження, підвищенню концентрації та формуванню відчуття безпеки. Також проаналізовано ключові принципи організації розвивального середовища, які мають підтримувати як навчальний процес, так і соціальну інтеграцію.

У четвертому розділі були представлені вихідні дані та завдання на проєктування інтер'єру дитячого центру. За основу було обрано дитячий центр Hello Baby української дизайн-студії «SVOYA STUDIO», розташований в м. Дніпро. Подальша частина була присвячена створенню об'ємно-просторового рішення, що включає опрацювання планувальної організації, розміщення меблів на плані та підбору кольорової гамми. Розділ доповнено візуалізаціями основних приміщень — навчального класу, ресурсної кімнати та кабінету психолога, а також специфікацією освітлювальних приладів.

П'ятий розділ присвячувався розробці авторського елемента умеблювання — ергономічного крісла з підставкою для ніг. Виконаний аналіз прототипів дозволив визначити конструктивні рішення, які можуть бути адаптовані або доповнені в межах власної моделі. На основі цього було розроблено індивідуальну конструкцію, що включає каркас із масиву ясена, м'які елементи з поліуретанової піни середньої щільності та комбіновану обшивку з бавовняного текстилю та штучної шкіри. Таке поєднання забезпечує необхідний баланс між зносостійкістю, тактильним комфортом, гігієнічністю та візуальною виразністю. Запропонована модель відповідає вимогам ергономіки, підтримує правильне положення тіла та адаптована до тривалого використання, що важливо в умовах корекційних та консультаційних занять.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що поставлена мета дипломної роботи досягнута. Проведений аналіз дозволив

сформувати комплексне бачення специфіки проєктування дитячих центрів розвитку, а розроблені проєктні рішення — продемонструвати можливість інтеграції теоретичних принципів у практичні дизайнерські завдання. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальших досліджень у сфері інклюзивного дизайну та розробки адаптивних інтер'єрів освітніх закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтеграція людей з особливими потребами в суспільство [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kpdi.edu.ua/biblioteka/I/Інклюзивний%20ресурсний%20центр%20досвід%20проекту%20Софій%20Н.З..pdf (Дата звернення 08.11.23)
2. Інтеграція інклюзивної освіти у європейських країнах [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://inklyuzi.blogspot.com/p/blog-page_66.html (Дата звернення 08.11.23)
3. Діти з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729481/1/Посібник_діти%20з%20особливими%20потребами%20у%20загальноосвітньому%20просторі.pdf (Дата звернення 25.10.25)
4. Статистичні дані функціонуючих інклюзивно-ресурсних центрів [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani
5. Закон України від 16.12.2009 № 1767-VI Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю (Дата звернення 08.11.23)
6. Роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://naurok.com.ua/rol-pedagoga-u-stvorenni-efektivno-inklyuzivno-shkoli-394297.html (Дата звернення 25.10.25)
7. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами як стратегія діяльності практичного психолога [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://naurok.com.ua/psihologichniy-suprovid-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-yak-strategiya-diyalnosti-praktichnogo-psihologa-259010.html (Дата звернення 25.10.25)
8. Зміни до Статуту відповідно до Положення про інклюзивно – ресурсний центр від 21.07.2021 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bashtanskaotg.gov.ua/storage/documents/attachments/9f50ac4cdbef29779679fca28334396b.pdf (Дата звернення 26.10.25)

9. Величко Д. В. Впровадження інклюзивної освіти в Україні // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2015. – №. 125. – С. 46-49.
10. Упровадження мультимедійних технологій у галузь дошкільної освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.bilatserkvadnz3.edukit.kiev.ua/vikoristannya_ikt_v_dnz/ (Дата звернення 18.11.2023)
11. Лебедева Л. Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий. / Л. Д. Лебедева. - Санкт-Петербург : Речь, 2003. - 256 с. - (Серия «Психологический практикум»).
12. SWIRL – дизайн інтер'єру десертної студії в Тіручірапалі, Таміл Наду [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://thearchitectsdiary.com/the-swirl-interior-design-of-a-dessert-studio-in-trichy-architecture-interspace/ (Дата звернення 11.11.23)
13. Бібліотека Aldinga , Алдінга, Південна Австралія [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://brownfalconer.com.au/portfolios/aldinga-library/ (Дата звернення 12.11.23)
14. Дитяча кімната від архітекторів Стефанії та Беатріс із студії Lilo Design [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.mostra.ateliebaoba.com.br/uni-versos (Дата звернення 12.11.23)
15. Фото інтер'єру дитячого содочку Crown Dream у Шеньчжені, Китай Китай [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://retaildesignblog.net/2020/05/15/pony-running-daycare-showroom-your-childs-second-home/ (Дата звернення 14.11.23)
16. Дитячий садок Crown Dream у Шеньчжені, Китай [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.iands.design/industry-news/article/10180700/new-kindergarten-blends-minimalism-and-flexibility-to-maximize-learning (Дата звернення 12.11.23)
17. Дитячий клуб "Munchkins club", Монако [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.cheburdesign.com/munchkins-club (Дата звернення 30.10.25)

18. Сучасний інклюзивно-ресурсурсний центр у Радивилівській ОТГ на базі місцевого навчального-виховного комплексу №2 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/news/u-rivnenskij-otg-vidkrili-suchasnij-inklyuzivno-resursnij-centr-de-navchatimutsya-majzhe-35-miscevih-ditej (Дата звернення 11.11.23)
19. Дитячий центр Hello BABY від SVOYA STUDIO [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://designwanted.com/hello-baby-svoya-studio/ (Дата звернення 11.11.23)
20. Дитячий садок та школа Clever Kids [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://osvitanova.com.ua/providers/1186-clever-kids-на-печерске-частный-сад-школа-для-детей-от-3-до-9-лет-в-киеве (Дата звернення 11.11.23)
21. Дитяча кімната, для київського ресторану Veranda on the River [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://felifam.com.ua/ru/projects/detskaya-komnata-dlya-restorana-veranda-on-the-river/ (Дата звернення 03.11.25)
22. Вимоги до забудови ділянок, ДБН Будинки та споруди навчальних закладів В.2.2-3-97 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb117243-96#Text (Дата звернення 17.11.23)
23. ІНКЛЮЗАВНІСТЬ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД основні положення ДБН В. 2.2-40:2018 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf (Дата звернення 03.11.25)
24. Особливості проектування санвузлів для інвалідів [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uralstk.ru/treatment/trebovaniya-k-tualetam-dlya-invalidov-sanuzel-dlya-invalidov-osnovnye/ (Дата звернення 17.11.23)
25. Оптимальні розміри вхідних тамбурів для інвалідних візків [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf (Дата звернення 17.11.23)
26. Доступність до об’єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю «Національна Асамблея інвалідів України»: Методичний

посібник/ Наталія Скрипка, Ярослав Грибальський, Володимир Азін, 2012р. (Дата звернення 17.11.23)

27. Будинки і споруди, заклади дошкільної освіти дбн В.2.2-4:2018, Київ Мінрегіон України 2021 р. Г.Фаренюк, д-р техн. наук (науковий керівник); Н.Гах, канд. техн. наук; Б.Губов; О.Лісений, канд.техн. наук; Ю.Слюсаренко, канд. техн. наук; Л.Філатова [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zmina1-DBN-V_2_2-4-2018.pdf (Дата звернення 17.11.23)
28. Створюємо інклюзивно-ресурсні центри [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://auc.org.ua/novyna/stvoryuyemo-inklyuzyvno-resursni-centry (Дата звернення 04.11.25)
29. Аналіз положення про інклюзивно-ресурсний центр для дітей особливими потребами/Шевченко Світлана Миколаївна к. п. н., ст. наук. сп., ст. наук. сп. відділу історії та філософії освіти Інститут педагогіки НАПН України. УДК 376:353:3.071 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/730255/1/SCIENCE-INNOVATIONS-AND-EDUCATION-PROBLEMS-AND-PROSPECTS-6-8.04.22-312-317.pdf (Дата звернення 11.11.23)
30. Наказ “Про примірний перелік вимог до оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів для надання психолого-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами” [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://nus.org.ua/2018/03/12/mon-vyneslo-na-obgovorennya-perelik-vymog-do-kabinetiv-inklyuzyvno-resursnyh-tsentriv/ (Дата звернення 04.11.25)
31. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості проєктування інклюзивного предметно-просторового середовища», Кривуц С.В., 2022 р., с. 31-32 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/metodyhni-rekomendatsyy_osoblyvosti-proektuv.inkluzivnogo-pps_2022-2023.pdf?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення 04.11.25)
32. Гаращенко Л. Здоров’я збережувальні методики виховання у фізкультурно-оздоровчому процесі сучасного дошкільного закладу. Наукові записки

Рівненського державного гуманітарного університету. 2011 р., 67-71. (Дата звернення 04.11.25)

33. Стаття «Вплив кольорів на всебічний розвиток дитини та стабілізацію психоемоційного стану дошкільнят», автор Буданцева Наталія Іванівна, вчитель-логопед, 2017р. (Дата звернення 05.11.25)
34. Основні принципи організації розвивального середовища для дітей [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://vseosvita.ua/library/embed/0100ecne-2cb1.docx.html (Дата звернення 05.11.25)
35. Основні ідеї педагогіки партнерства та дієві способи налагодження співпраці вчителя та батьків [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://naurok.com.ua/post/pedagogika-partnerstva-yak-uspishno-vzaemodiyati-z-batkami (Дата звернення 05.11.25)
36. Дитячий центр Hello BABY від дизайн-студії SVOYA STUDIO [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://hellobaby.in.ua/contacts (Дата звернення 09.11.25)
37. Hello BABY Children's Center / SVOYA Studio [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.archdaily.com/936387/hello-baby-childrens-center-svoya-studio (Дата звернення 09.11.25)
38. Крісло ЕКЕНЕСЕТ [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.ikea.lt/ru/products/mebel-dlya-gostinoy/kresla-i-aksessuary/kresla-i-aksessuary/ekenaset-kreslo-art-90533174 (Дата звернення 25.11.25)
39. Крісло-шезлонг Savannah [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.fredericia.com/product/savannah-chair-petit-8805?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення 25.11.25)
40. Крісло та пуф Times Lounge [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://chaplins.co.uk/shop/poltrona-frau-times-lounge-chair.html (Дата звернення 29.11.25)

41. Tessa T1 Swivel Armchair [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.mmfurniture.com.au/shop/armchairs/tessa-t1-swivel-armchair-fully-restored (Дата звернення 30.11.25)

42. Крісло Labrador від Gus* Modern [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://grshop.com/gus-modern-labrador-chair.html?srsltid=AfmBOooxJ1rQCTZfERtc3cd32J96FBt2uoNc-gXtgWq5cghtdIJIORY5 (Дата звернення 30.11.25)

ДОДАТКИ

1. Кравченко О.О., Хараборська Ю.О. ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ. Програма та тези доповідей. Архітектура, Дизайн та Будівництво: Інноваційні технології: Міжнародний науково-технічний форум (15-16 листопада 2023 р., м. Київ). Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. С. 377-378. URL: https://drive.google.com/file/d/1MtRBPiOTuPp1zPEUphMqLQ-VLfIydXwU/view

   (Науковий керівник – к.арх., доцент Хараборська Ю.О.)

2. Кравченко О.О., Хараборська Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ. Програма та тези доповідей. Архітектура, Будівництво, Дизайн: Технологія, Енергетика, Менеджмент: Міжнародний науково-технічний форум (16-17 жовтня 2024 р., м. Київ). Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. С.376-377.
(Науковий керівник – к.арх., доцент Хараборська Ю.О.)

Anti-Plagiarism (UA) v-15.281 Educational

The maximum coincidence with one document 1.0%

Dictionaries check: ru_US, ru_RU, ua_UA. **Errors in the document: 9%**

ID: 252412 Title: Особливості дизайну інтер'єрів центру розвитку дітей з особливими потребами Added in a DB: 2025-12-10 Authors: Кравченко Ольга Олександрівна Heads: Доцент Хареберьва Ю.О. Consultants: Opponents:	Document		Sum coincidence on the DB	
	Symbols	Lexemes	Symbols	Lexemes
	128275	897	2644 (2%)	35 (4%)

Plagiarism sources

ID	Description	Plagiarism presence in the document	
		Symbols	Lexemes